

ግሉጽ ዕላል መንእሰይ

ምስ ጸሓፊ ህግደፍ ብጻይ አልአሚን መሓመድስዒድ

ብኢጋጣሚ 4ይ ሃገራዊ ፌስቲቫል መንእሰያትን ምምራቕ መበል 23 ዙርያ ሃገራዊ አገልግሎትን፡ መጽሔት መንእሰይ (ኣብ ናይ ሓምለ 2010 ቁ.27 ሕታማ) ምስ ክቡር ጸሓፊ ህግደፍ ብጻይ አልአሚን መሓመድስዒድ ሰፊሕን ግሉጽን ዕላል ትውፊት አካይዳ ነይራ። መንእሰያት ካብ ተምክር ብጻይ አልአሚን መሓመድ ሰዒድ ክንቀሰሞ እንኸእል ትምህርቲ ዓብይ ብምጅኑ፡ ነቲ ዕላል ከም ዘለዎ ንንባብ ቀሪብናዮ ኣሎና።

መስፍን ገብረሂወት

* ክቡር ብጻይ አልአሚን መሓመድስዒድ፡ ብኢጋጣሚ 4ይ ሃገራዊ ፌስቲቫል መንእሰያትን ምምራቕ መበል 23 ዙርያ ሃገራዊ አገልግሎትን ብመገዲ መጽሔት መንእሰይ ምስ መንእሰያት ክተዕልል ፍቓደኛ ብምጅንካ ኣዚና ነመስግን። ንጥዕናኻ ክነቐድም። ኩነታት ጥዕናኻ ከመይ ኣሎኻ?

- ብቐዳምነት፡ ዋላኳ ብዕድመ ንእሽቶ ኣይኹን፡ ንነብስይ ከም መንእሰይ ስለዝቐጽራ፡ ምስኻ ናይ መንእሰያት መጽሔት ምርኻቢይ ብሓቂ ሕጉስ ምጅኒይ ክገልጽ እደሊ።

ጥዕናይ ኣዝዩ ጽቡቕ ኣሎ። ዓቢ ምምሕያሽ ኣርእየ ኣለኹ። ዓቢ ለውጢ ኣርኢ ኣለኹ። ብፍላይ ክለማ ናይዚ ዘለኸዎ ከተማ ባጽዕ ኣዝዩ ተሰማሚዑኒ ኣሎ። ባጽዕ ኣብ ጽፍሒ ባሕሪ ስለዝርከብ፡ ጸቕጢ የብሉን። ኣብ ከበሳታት ኤርትራ ምናልባት ጸቕጢ ክህሉ ይኸእልዮ። ምልኣት ኣክስጅን ኣብ ጽፍሒ ባሕሪ ስለዘሎ፡ ብዙሕ ሽግር የብለይን። ኣክስጅን ሰብ ንኸነበር፡ ንሓንጎሉ፡ ኣካይዳኡ፡ ኣተሓሳስባኡ ኣዝዩ ጠቓሚዮ። ኣሃውን በዚ ኢጋጣሚ 'ዚ ኣብ ከበሳ ጥራይ ኮፍ ኢሉ ዘሎ ሰብና፡ ኣብዚ ገንዘብ ዘይክፈሎ ኣክስጅን ስለዘሎ፡ ናብዚ ጎላጉል ወርድ ኢሉ ኣክስጅን ክወስድየ ዝመኸር። ብዝኸነ ብዛዕባ ጥዕናይ ኣዝዩ ጽቡቕ ኣለኹ። በዚ ኢጋጣሚ ንኹሎም ብዛዕባ ጥዕናይ ተሻቂሎም ዝሓቱ ዝነበሩ፡ ዝጽልዩ ዝነበሩ፡ ዝድውሉ ዝነበሩ፡ ገላውን ብኣካል ናብ ዱባይን ዓዲ ጥልያንን ክርእዩኒ ዝመጹ ዝነበሩ ከመስገናም እፈቱ። ንኹሎም እተሓጋገዙኒ ኸኣ የቐንየለይ፡ ክብረት ይሃበለይ እብሎም።

* ናብ ናይ ቁልዕነት ተዘክሮኻ ክንመልሰካ። እዋን ቁልዕነትካ ኣበይን ብኸመይን ኢኻ ኣሕሊፍካዮ?

- ታሪኽና፡ ውልቃዊ ነገር ዘይኮነ፡ ብሓፈሻ ታሪኽ ናይ ኩሎም ወሎዶታትዮ። ብዛዕባኡ ክትዛረብን ክትርእን ድማዩ ኣገዳሲ። ብዝኸነ፡ እቲ ሕቶ ካብ ተላዕለ፡ ኣነ ብ1947 ወርሒ 3 ኣብ ገዛ ብርሃኑ ዝብሃል ስፍራ፡ ኣብ ኣስመራ ተወለደ። መበቁል ዓድና ኣብ ባጽዕ፡ ሕንጥብሎ ዝብሃል ቦታዮ። ወዲ 6-7 ዓመት ምስ ኮንኩ፡ ብ1953 ማለትዮ፡ ምስ ስድራና ናብ ስደት - ናብ ስዑድዳ ኢና ኣምራሕና። ክሳብ 1961 ድማ ኣብኡ ኔርና። ብድሕሪኡ ናብ ኤርትራ መጸእና፡ ኣብ ባጽዕ

ሐደ ዓመት ተቆሚጠ። ሐደ ዓመት ድማ ኣብ ኣስመራ፡ ኣብ ቤት ትምህርቲ እስላምያ (ዕዳጋ ሓሙስ) ተማሂረ። ብድሕሪኡ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ኣብ ቤት ትምህርቲ በናድርን ቤት ትምህርቲ ልዑል መኮንንን ኣብኡ ምስ ዝነበረ ኣኮይ ኮይነ ተማሂረ። ኣሕመድ ጃዕፊር'ዩ ዝብሃል። ኣብ መጀመርታ 1964 ኣቢሊ ድማ ናብ ኣስመራ ተመለሰ። ካብ ኣስመራ ኸኣ ናብ ባጽዕ። ኣብ ወርሒ ሰነ 1964፡ እንደገና ናብ ስዑድያ ኣምራሕና። ምስ ስድራ ማለት'ዩ።

*** ትምህርቲ ከመይ ቀጸልካዮ?**

- ዝበዝሕ ትምህርቲ ኣብ ስዑድያ'ዩ ነይሩ። ከተማ ጀዳ ሓንቲ ካብተን ፍሉጣት ከተማታት'ያ። ኣብኣ'ዩ ዝመሃር ነይረ። ዳርጋ ኹሉ ናይ መባእታን ካልኣይን ደረጃ ኣብኡ'ዩ ተማሂረ ክብል እኽእል። ልዕሊኡ ግን ኣይቀጸልኩን። እቲ ዝሰሕበና ዝነበረ ጠመተ ናይ ፖለቲካ'ዩ ነይሩ። ንኤርትራ ድሕሪ ሜዳ ምስላፊይ'ዩ ኣጸቢቐ ዝፈልጣ። ቅድሜኡ ዳርጋ ኣይፈልጣን'ዩ ነይረ። ብንእሽቶይ ከለኹ ኢና ናብ ስዑድያ ተሰዲድና።

*** ኣብ ስዑድያ ተመሃራይ ኣብ ዝነበርካሉ እዋን ዝነበረካ ዝንባሌታትን ውልቃዊ ተገዳስነትን ምስቲ ዝነበረ ፖለቲካዊ ኩነታት ከመይ'ዩ ነይሩ?**

- ኣብ ጀዳ ኣብ ኣኼባታት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ንሳተፍ ኔርና። እተፈላለዩ ሓለፍቲ ናብኡ ይመጹ ኔርም። ዑስማን ሳልሕ ሳብ ይመጽእ ነይሩ። እድሪስ መሓመድ ኣደም ይመጽእ ነይሩ። ካልኣት ሓለፍቲውን፡ ኣብ ኣብያተ-ጽሕፈት ዝነበሩ ይኹኑ ሃገራዊ ስራሓት ዘካይዱ፡ ንተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ወኪሎም ኣኼባታት የካይዱ ስለዝነበሩ፡ ብእኡ ንጽሎ፡ ንጡፋት ኣባላት ድማ ኔርና። ዝንባሌና ብቐንዱ፡ ከመይ ኔርና ኢና ተቓሊስና ሃገር ንምስርት? ሃገር ነምጽእ? ዝብል'ዩ ነይሩ። ልክዕ'ዩ ምስ ትምህርቲ ክነተሓሕዞ ንፍትን ኔርና፤ ግን እቲ ስሕበት ቀሊል ስለ ዘይነበረ ናብ ስራሕ ዓለም ከይሓተኹ ናብ ሶርያ እዩ ኣምራሕ። ብ1965 ኣቢሉ'ዩ። ኣብ ጀዳ ተመሃሮ ካልኣይ ደረጃ ከለና፡ ሃገራዊ ኩነታት ኤርትራ ውዕወዕ እዩ ነይሩ። መንእሰያትን ተመሃሮን ካንጎና፡ ኣብ ርእሲኡ ድማ ኣባላት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ስለዝነበርና፡ ምስ ብዙሓት ካልኣት 30-40 ንኸውን ወተሃደራዊ ታዕሊም ክንወስድ ናብ ሶርያ ኣቲና።

*** ቀጽል ...**

- ኣብ ሶርያ እተፈላለዩ ወተሃደራዊ ታዕሊም ናይ ኮማንዶ፡ ሕክምና፡ ናይ ምልክትን ካልእን ንኣስታት ሐደ ዓመትን ኣርባዕተ ወርሕን ሰልጢንና፡ ብስዑድያ ኣቢልና ናብ ኤርትራ ኣቲና። ጉዕዞና ብጃልባ ናብ ፖርት ሱዳን'ዩ ነይሩ። ካብኡ ናብ ከሰላ። ኣብ ከሰላ፡ ኣነ ኣብ ራብዓይቲ ክፍሊ ተመዲበ። ሓንቲ ናይ ከራር ትብሃል ሓይሊ ነይራ። ናትና ናይ ኣባነበሮ ትብሃል ሓይሊውን ነይራ። ካብኡ፡ ናብ ማይ ላም (ደምበላስ) መጸኣ። ስለዚ ካብ 1947-1966 ታሪኽ ህይወተይ ብሕጻር ዝበለ ከምዚ ክገልጽ ዝጸናሕኩ'ዩ። ካብቶም 30 ንኸውን ናብ ደማስቆ (ሶርያ) ዝኸድና፡ ገለ ካብኣም ተሰይዞም ዝበዝሑ ድማ ብዝተፈላለዩ ምኽንያት ኣብ 70ታት ነቲ ቃልሲ ራሕሪሓም ናብ ኣመት ዉልቃዊ ናብራኡም ኣድሂበም ኣለዉ።

*** ኣብ ንእስነትካ ዝነበረካ ፖለቲካዊ ንቕሓትን ኣብ ምንቕስቓስ ተመሃሮ ዝነበረካ ሱታፊን ጉዕዞ ህይወትካ ኣብ ምቕያስ ዝነበሮ ተራንክ ከመይ ትገልጽ?**

- ኣቐዲመ ክገልጽ ከም ዝጸናሕኩ፡ ንሕና ከም መንእሰያት መጠን ኩሉ ዝንባሌና ወይ ኣተኩሮና ብኸመይ ሃገር ነምጽእ ዝብል'ዩ ነይሩ። ኣብቲ ዝነበርናሉ፡ ማሕበር መንእሰያት ዝብሃል ኣይነበረን። ማሕበር ሰራሕተኛታት ግን ነይሩ። ሰራሕተኛታት ስለ ዘይኮንና ድማ ኣብ ማሕበር ሰራሕተኛታት ንሳተፍ ኣይነበርናን። ማሕበር ተመሃሮ ዝብሃል'ውን ኣይነበረን። እንታይ ደኣ ከምዚ ናይ ኮምፎይት ዓይነት'ዩ ነይሩ። ኣብኡ ዝነበርና ኤርትራውያን ኣብቲ ብቐጻሊ ብዛዕባ ኩነታት ኤርትራ ዝካየድ ዝነበረ ኣኼባታትን ሰሚናራትን ንሳተፍ ነይርና።

*** ብኸመይ ኢኻ ኣብ ጉዳይ ሃገር ፍሉይ ግዳስ ከተሕድር ክኢልካ? መንዩ ደፋፊኡካ?**

- ንኸምዚ ዓይነት ስራሕ ዝደፋፍኡኒ ወለደይ እዮም፤ ብፍላይ ድማ ኣቦይ። ኣቦይ ባሕረኛ ኾይኑ፡ ሃገራዊ እዩ ነይሩ። ብዛዕባ ኤርትራ ኣዘዩ ክቱር ፍቕሪ'ዩ ነይሩዎ። ብ1989'ዩ ዓረፉ። ስለዚ፡ ንዓይ ዝጸለወኒ፡ ዘተባብዓኒ ንኸሰለፍ'ውን ዝደፋፍኣኒ ኣቦይ'ዩ። ሕሰቦ፡ ኣብ ስዑድያ ኣብቲ እዋንቲ፡ ስራሕ ብቐሊሉ ክትረክብ ትኽእል። መንነት ናይ ስዑዲ'ውን ብቐሊሉ ክትረክብ ትኽእል። ኣብ ንግዲ ዓለም ንኸትሳተፍ ምቹእ ኩነታት ዝነበረሉ፡ እዚ ኹሉ እናሃለወ፡ ኣነ መንእሰይ ስለ ዝነበርኩ፡ እቲ ዝነበረ ኩነታት'ውን ብቐሊሉ ይጸልወኒ ስለ ዝነበረ ናብ ጉዳይ ሃገር'ዩ ኣተኩረ። ኣቦይ ከኣ ዝያዳይ

ብስለት ስለ ዝነበሮ፡ ናብቲ ናይ ኮምፎርት ኣኼባታት ክመላለስ ምስ ርኣየኒ፡ “ጽቡቕ... ከም መንእሳይ መጠን ናብ ምዕባል፡ ሽጋራ፡ መስተ ወይ ኣብ ካልእ ሽጋር ዘእቱ ጉዳያት ኣብ ክንዲ ተምርሕ፡ ናብ ፖለቲካ ምእታውካ ኣዝዩ ጽቡቕዮ፡ ሃገርካ ትፈልጥ፡ ህዝብኻ ትፈልጥ፡ እንተኸኢልካውን ምስቶም ዝቃለሱ ዘለዉ ትቃለሲ..” እናበለ ይመኸረኒ ነይሩ። ንሱ ባሕሪኛ ስለዝነበረ፡ መብዛሕትኡ እዋን ናብ ባሕሪዮ ዘብል። ዝህ ኣብ ዝመጸሉ እዋን፡ ገና ዝህ ከይኣተወ ናብቲ ኣኼባታትዮ ዘላግስ ነይሩ። ንዓይውን ኣብኡ ክመላለስ ምስ ረኣየኒዮ ከተባብዓኒ ጀመሩ። ብኸምኡ ድማ ኣብ 1965 ታዕሊም ንምውሳድ ናብ ሶርያ ተበጊሰ።

*** ንእግረ-መገድኻባ ስለምንታይ'ዮ ታዕሊም ኣብ ሶርያ ዝካየድ ነይሩ? ሶርያን ሰውራ ኤርትራን እንታይ ምትእስሳር ነይርዎ?**

- ሓዲ ካብቲ ክንጠቐሶ ዝግብኣና፡ ኣብቲ እዋንቲ መርገጺ ሶርያ ንጹር'ዮ ነይሩ። ቀንዲ ደጋፊት ሰውራ ኤርትራ ዝነበረት ሃገርያ። እቲ ኻልእ ፖለቲካ ገዲፍና፡ ፖለቲካ ኣይኮንኩን ዝዛረብ ዘለኹ፡ መርገጺ ናይ ዝተፈላለዩ ፖለቲካዊ ሓይልታት ሶርያ፡ ናይ በዓስ ድዩ ናይቶም ካልኣት ናይ ፖለቲካ ሓይልታት፡ ጠመተኣም ብዛዕባ ኤርትራ፡ ብዛዕባ ዓረባውነትን ዘይዓረባውነትን ኤርትራ ሕጂ ግዜኡ ኹይኑ ኣይስምዓንን። ብኣጋጣሚ ኢና ነልዕሎ ዘለና። ሶርያ ግና ኤርትራ ከም ሃገር፡ ከም ሓንቲ ምልኣቲ ኤርትራ ክትከውን ትኣምን ነይራ። ዳርጋ ካብ 1962/3-65 ኣትሒዛ። ሰውራ ኤርትራ ንመጀመርታ ግዜ ወተሃደራዊ ኣጽዋር ዝረኸበውን ካብ ሶርያዮ። ይዝከረኒ፡ ኣጋጣሚ ኹይኑ ኣብ ሱዳን ኣብ 1964/65 ዝነበረ ስርዓት፡ ዋላውን ስርዓት ማህዲ ደሞክራሲያዊ ይብሃል ይንበር። ናትና ኣጽዋር ዝጸዓነት ናይ ሶርያ ነፋሪት ኣብ ኤርትራት ናይ ካርቱም ተታሒዛ። ናትና ብረት ምኻኑ ድማ ናብ ኩሉ ተቐላቑሉ። እዚ ንስርዓት ሃይለስላሴ ዘሰንበደዮ ነይሩ። ስለዚ፡ ካብቲ እዋንቲ ክሳዕ ግዜ ናጽነት እቲ ካልእ ናይ ፖለቲካ ነገራት ገዲፍና ካብ ሱዳን ክሳዕ ናጽነት ኤርትራ፡ መርገጺ ሶርያ እዚ'ዮ። ካብ'ዚ ብምብጋስ ከኣ ወተሃደራዊ ታዕሊም ንኤርትራውያን ኣፍቂዳ ነይራ። ንሕና ኣብ'ታ ካልኣይቲ ኮርስ ኢና ኔርና። ኣብ'ታ ቀዳመይቲ በዓል ሮሞዳን መሓመድ ኑር፡ መሓመድ ዓሊ ዑማር፡ ኣቡጥያራን ካልኣትንዮም ኔርም። እዚኣቶም ወዲኦም ምስ ተመልሱ ኢና፡ ንሕና ኣብ'ታ ካልኣይቲ ኮርስ ኣቲና። እቲ ታዕሊም ካብ 1965 ክሳዕ መወዳእታ 1966'ዮ ነይሩ። ስለዚ መርገጺ ሶርያ ኣብቲ ግዜቲ ካብ ከምዚ ዓይነት ደገፍ ዝነቐለ'ዮ።

*** ካልኣት ንሰውራ ኤርትራ ዝድግፉ ሃገራት ነይረንዮ?**

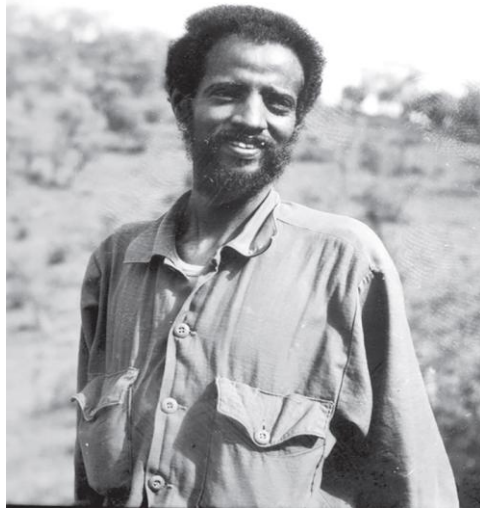
- ብዘይ ኣፈላላይ ዳርጋ ኩሉን ሃገራት ኣዕራብ ደገፍትና'የን ነይረን። ነዚ ኣብ ካልእ ኣጋጣሚ ብስፍሕ ዝበለ ክንዛረቡኡ ክሓይሽ እዩ። ንኣብነት ሊብያ፡ ኣብ ሱዳን ንጉሳዊ ስርዓትዮ ነይሩ። ዋላ'ኳ ከምቲ ዝድለ ኣይንበር። ብሞራል ንምንቅስቃስ ሓርነት ኤርትራ ይድግፍ ነይሩ። ንተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ይድግፉ ነይሮም። የመንውን ካብቲ እዋንቲ ምስ ኤርትራውያን ምድንጋጽ ተርኢ ነይራ። ብሓፈሻ እቲ ፖለቲካ ንጎኒ ገዲፍና፡ ኣዕራብ ደገፍቲ ሰውራ ኤርትራን ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራንዮም ኔርም። ብወግዒ ዝድግፉ ካብ ዝነበሩ ሃገራት ሶርያ ክንጠቐስ ንክእል። ኣዕራብ፡ ሃገራት ሕቡራት ኢማራት፡ ባሕራን፡ ስዑድያውን ብኣብነት ክጥቀሳ ዝክእላ እዩን። ዋላ ብቐሎዕ ኣይንበር። ኣኼባታት ምውዳብ፡ ንኤርትራውያን ምስልጣን፡ ገንዘባውን ሞራላውን ሓዘት ምብርካትን ደገፍ ምሃብን ነይሩ እዩ። ገለ ሰልፍታት ሊባኖስን ካልኣትን ከምኡውን ፍልስጤማውያን፡ ካብ መጀመርታ 40ታት ጀመሮም ደገፍቲ ናጽነት ኤርትራንዮም ነይሮም። ስለዚ ኣብ ሃገራት ኣዕራብ ከም ህዝቢ መጠን፡ ብዛዕባ ኤርትራ ደገፍ ካብ ቅድም ዝነበረ'ዮ ክንብል ንክእል ኢና። ኣብ ናይ ፖለቲካ ምናልባት ፍልልያት ክህሉ ይክእል'ዮ። ናትናን ናታቶምን ኣጠማምታ ኣብ እተፈላለዩ ጉዳያት፡ ብዛዕባ ሓድነት ኣዕራብ፡ ብዛዕባ ፖለቲካዊ ኩነታት ኣዕራብ፡ ብዛዕባ ኣብ ውሽጢ ሃገራት ኣዕራብ ክግበር እንብሎ ለውጥታትን ካልእን ገለ ገለ ፍልልያት ነይሩ ይኸውን። ብሓፈሻ ክርኣ እንከሎ ግና ኣዕራብ ደገፍቲ ኤርትራውያንዮም ነይሮም ኢልና ክንዛረብ ንክእል ኢና። ግብጺውን ከይረሳዕና፡ ካብ ሱዳን ጀመራ ደጋፊትና'የ ነይራ። ኣቶ ወልደአብ ወልደማርያም ኣብ ካይሮ ኮይኑ ፊነወ ሬድዮ ከፊቱ ነይሩ። ካብ 1958 ኣትሒዙ ብእተፈላለዩ ክፋላት ናይ ግብጺ ርኡይ ምድግጋፍ ነይሩ'ዮ። ምስ ሱዳንውን ከምኡ። ከም በዓል ሰልፊ ኡማ፡ እስላማዊ ግንባር፡ ኮምዩኒስቲ ፓርቲ፡ ኢትሓድን ካልኣትን ካብ 1965 ኣትሒዞም ብወግዒ ምስ ጉዳይ ህዝቢ ኤርትራ ዝደናገጹ ዝነበሩ እዮም።

*** ጉዕዞ ካብ ሶርያ ናብ ሜዳ ከመይ ነበረ?**

- እቲ ጉዕዞ ኣዝዩ ነዊሕ እዩ ነይሩ። ካብ ሶርያ ታዕሊም ምስ ወዳእና ብፓስፖርት ናይ ሶርያ (ሽዑ ናይ ኤርትራ ኣይነበረን፡ ናይ ኢትዮጵያ ኸኣ ክንወስድ ኣይንክእል ኣይንደልንውን ኔርና) ካብ ደማስቆ ናብ ጀዳ ተመሊስና። ኣብ ጀዳ፡

ወርሁ ዝኸውን ጸኒሕና። ካብ ጀዳ ድማ ብንፋስ ብዝድፍኦ ጀላቡ ናብ ፖርት ሱዳን ኣቲና። ካብ ጀዳ ናብ ፖርት ሱዳን ኣብ ውሽጢ 20 ወይ 24 ሰዓታት ይብጸሕኹ። እዚ ግን እቲ ኣዜብ ዝብሃል ንፋስ ምስ ዝደፍኦካኹ። እንተ ነውሐውን ኣብ ውሽጢ 12 ሰዓት። ንፋስ እንተ ዘየለ ወይውን ኣንጻር ጉዕዞኻ እንተኸይኑ ኸኣ ሰሙን ወይ ዝያዳ ክትጸንሕ ትኸእል። ኣብ ከምዚ ኩነታት ካብ ወደብ ጀዳ ተበረሰና። ናብ ወደብ ፖርት ሱዳን ብቐጥታ ኣይኣተናን። ካብ ፖርት ሱዳን ገለ 8 ኪ.ሜ ርሒቕና ኣብ ሓደ ወሽመጥ መሳሊ ኢና ኣቲና። እታ ጀልባ ኣብኡ ኣብጸሓትና ተመሊሳ። ኣብ ፖርት ሱዳን ዝነበሩ ኣባላት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ፡ ሰለስተ ታክሲ ኣምጺኦም፡ ክዳን ናይቲ ከባቢ ኸዲኖም፡ ፖሊስ ምስ ዝሓተና “ኣረስቶት ኢና፡ ክንጻጽድ ኢና መጺእና” ክንብል፡ ገሌና ድማ “ጨው ክንገፍፍ፡ ክንሰርሕ ኢና መጺእና” ክንብል ተነገሩና። ድሕሪዚ፡ ብባቡር ናብ ከሰላ ኬድና። ገለ ክልተ መዓልቲ ዝኸውን ወሲዱልና። ከሰላ ምስ ኣተና፡ ኣብቲ እዋንቲ ላዕለዎይ መሪሕነት - ሰውራዊ መሪሕነት ዝብሃል ዝነበረ ተረኪቡና። በቦታና ኣፍሊጦምና። ኣነ ኣብ ራብዐይቲ ክፍሊ፡ ሰምሃርን ገደምን ተመዲብ። ኣብቲ እዋንቲ ኣውራጃ ሰምሃር ዝብሃል ዝነበረ ማለተይዮ። እታ ክፍሊ ኣብኡያ ትንቀሳቐስ ነይራ። ንጥፈታታ ኸኣ ካብ ማይ ሓባር ኣትሒዙ፡ ክሳዕ ዳህላክ፡ ወቐሮ፡ መሬት መንሳዕዮ ነይሩ። ሳልሳይቲ ክፍሊ ድማ ኣከለጉዛይን ሰራዮን ተባሂሉ ኣብ ዝጸዎዕ ዝነበረ ናይ ሕጂ ዞባ ደቡብ፡ ኣብ መንጎ ራብዐይትን ሳልሳይቲን ምትሕግጋዝ ስለዝነበረ፡ ኣብ ንጉዳይኡን ይቀራረባ ስለዝነበራ፡ ካብ ከሰላ ብእግሪ ናብ ደምበላስ ብሳልሳይቲ ክፍሊ ኣቢሊ እየ ናብ ቦታይ ከይደ። ኣብ ደንበላስውን ሓንቲ ሓይሊ ናይ ራብዐይቲ ክፍሊ ነይራ’ያ። ሓይልና ናይ ከራር ኣብ ማይ ላም ጸኒሓትኒ።

*** ናይ መጀመርታ ህይወት ገድሊ’ሞ ከመይ ረኺብካዮ? ሰውራ ከመይ ጸኒሑካ?**

- ሰውራ ኣብ ሕማቕ ኩነታትዮ ጸኒሑኒ። ንሕና ኣብ ሕማቕ ኩነታት ኢና ናብ ሰውራ መጺእና። ድሮ ኣብ ክፍልታት ተገማግሚ ንሽግራት ተቐሊዑዮ ጸኒሑና። ኣብ መንጎ እተን ዝነበራ 4 ክፍልታት ደሓርውን ናይቲ ተወሲኻተን፡ ስኒትን ውህደትን ኣይነበረን። ሕማቕ ኣበጋግሳዮ ነይሩ። ኣነ ሓንካስ ኣበጋግሳ እየ ዝብሎ። እዚ ሓንካስ ኣበጋግሳዮ ድኽመት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ እየ። ታሪኽና ስለዝኾነ፡ ንሕናውን ካብኡ ንንጻል ኣይኮንናን። ንጹር መደብ፡ ንጹር ፖለቲካዊ ራእይ፡ ንጹር ስራሕ ሃልይዎ ኣብ ክንዲ ዝሰርሕ፡ ከም ዝመቐቐል፡ ከም ዝወናጀል ገይሩምዮ። ኣነ ንኣብነት ክኣቱ እንከለኹ፡ ቀቢላኻ እንታይ እየ? ተባሂለ፡ ኦርኒክ ኣብ ዝመልኦሉ ተሓቲተ። “ቀቢላ” እንታይ ምዃኑ ኣቐዲሙ ኣፍልጦ ኣይነበረንን። ቀቢላ የብላይን ኢላ እየ መሊሰ። ምናልባት ዶኺን መበቆል ዓዲይ ማለቶም ኮይኑ ኢላ “ባጽዕ” ወይ “ሕጥምሎ” ዶ ክብሎም ኢላ እሓሰብ ነይረ። ናይ ብሓቂዮ ዝብላካ፡ ቀቢላ ዝብሃል እፈልጥ ኣይነበርኩን። ዋላ ኣስላማይ ክስታናይውን ኣይንፈልጥን ኢና ነይርና። ከበሳ ቈላውን ኣይንፈልጥን ኢና ነይርና። እቶም ካልኣት ግን ይፈልጡዮም። ሕጂ ነቲ ሰብ ከመይ ጌርካ ትመቐቐሎ፡ ወዲ ብሌን እንተኸይኑ ናብ ካልኣይቲ ክፍሊ ከም ዝኸይድ እየ ዝግበር ነይሩ። ካብ ቀይሕ ባሕር፡ ደንከል እንተ ኾይኑ ናብ ራብዐይቲ፡ ሳህ እንተኸይኑ ናብ ሳልሳይቲ፡ በኒዓምር እንተኸይኑ ቀዳመይቲ፡ ክስታናይ እንተኸይኑ ድማ ናብ ሓሙሻይቲ፡ ብዙሓት ምሳና ዝመጹ ኸኣ ብሰንኪ እዚ ግዕዞይ ኣተሓሕዛ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ተሰናቢዶም ተመሊሶምዮም። በብሓደ ከይደም። ምምቕቕል ምስ በዝሐ፡ እቲ ስራሕን ዘምጽኦም ዕላማን ገዲፎም ተመሊሶም። ስለዚ እቲ ኣበጋግሳ ናይ ብሓቂ ሕማቕዮ ነይሩ። ኣብታ ኣነ ዝነበርኩዎ ደቂ ዓሳውርታ ነይሮም፡ ደቂ ሳህ ነይሮም፡ ደቂ ትግርኛ ነይሮም፡ ንሕና ካብ ቀይሕ ባሕር ዝመጸእናውን ኔርና። እዚ ቁሩብ

ይላይሽ። ግን ብመራሕቲ ዝመጽእ ፍልልያት ነይሩ። ኣብ ስጋ ምብላዕ ንኣብነት፡ ኣሰላማይ ከስታናይ ይብሃል ነይሩ። ነናትና ኢና ንሓርድ ኔርና። እቶም ዝበዘሙ ኣሰላም ክኾኑ እንከለዉ፡ እቶም ውሑዳት ክርስትያንናም ኔርም። ነዞም ኣሕዋትና ክርስትያን ከይስምዖም ተባሂሉ፡ ሓንቲ ጤል ወይ ክልተ ኣጣል ክውሃቡ እንከለዉ፡ ነቲአም ከኣ ከምኡ ይውሃቦም። ስለዚ ኣብ ድስቲ ትብኣስ፡ ኣብ ክዳን ትብኣስ፡ ኣብ ንኣሸቱ ነገራት ትብኣስ። እቲ ምንዕዳቕ ይመጽእ፡ ምንዕዳቕ ምስ መጻኽ እቲ ዕላማ ይርሳዕ። ንሕና እተበገስናሉ፡ ንሓንቲ ኤርትራ፡ ንሓደ ህዝቢ፡ ንሓንቲ ሃገር ኣብ ክንዲ ዝኸውን፡ እቲ ኣተሓሳስባ፡ ከም ፖለቲካ ሕጂ ከዝከር ከለኹ፡ ከም ተቓለስቲ፡ ከም ተጋደልቲ ገይርም ይዛረቡሉ ኔርም። ኣብ ባይታ ዝነበረ ግን ሕማቕ ምፍልላይ፡ ኣብ ናተይ ናትካ፡ እዚ ኣሰላማይ፡ እዚ ቆለታይ፡ እዚ ከምዚ፡ እዚ ከምቲ... ኢልካ ኣዝዩ ዘስካሕክሕ ኩነታት እዩ ነይሩ። ክትዛረቡሉውን ትጸልኦ ኢኻ።

*** ነቲ ዝነበረ ኣፈላላይ ንምልዋጥ ዝተገብረ ጻዕሪ ከመይ ነይሩ?**

- ምሳና ዝነበሩ፡ ገሊአም ካብ ፖሊስ ኤርትራ ናብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝኣተዉ፡ ገሊአም ኣብ ፈደረሽን ዝሰርሑ ዝነበሩ፡ ገሊአም ደቂ መሻይኽ ክትጠቅስ ትኽእል። ገሊአም ከኣ መንቋሕቋሕታ ናይ ትምህርቲ ዝነበሮም፡ ሰዑድያ ዝርኣዩ፡ ሱዳን ዝርኣዩ ነይሮም። እቲ ለውጢ ንዝሃእ ርእሱ ክልተ እዩ። ንድሕሪት ዝጎትት ኣተሓሳስባን ለውጢ ከምጽእ ዝቃለስን እዩ ነይሩ እቲ ፍልልይ። ነቲ ካልእ ሰብ ግምት ዘይምሃብ ናትካ ጥራይ ምኽባር፡ ዓይነት ኣተሓሳስባ ነይሩ። ብቲ ኻልእ ድማ ዋላውን እቲ ዝድለ መልክዕ ኣይሓዝ እምበር፡ ናይ ተቓለስቲ ቅነዕ ኣረኣኢ ነይሩ እዩ። ኣብ መንጎ ክልቲአም ከኣ ግጭት ነይሩ። ናይ'ዚ ግርጭት'ዚ መወዳእታ ድማ ኣብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ምፍሕፋሕ ተፈጢሩ። ህዝባዊ ግንባር ከኣ ክፍለ ክኢሉ። ኣብ መንጎ ዓቃባውን ገስጋስን ዝነበረ ፍሕፍሕ እዩ። እዚ ኣብ'ቲ ዝመጸእናሉ ግዜ፡ ካብ 1966 ክሳብ 1969 ዝነበረ ኩነታት'ዩ።

*** ብዛዕባ ምፍጣር ህዝባዊ ግንባር'ውን እምበኣር ገለ ክትብሉና?**

- ህዝባዊ ግንባር ሓደ ናይ ለውጢ ምንቅስቃስ'ዩ። ናይ ብሓቂ ብ1969 ንሕና ካብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ክንፍለ ከለና፡ ዘስካሕክሕ ደማዊ ኩናት እዩ ነይሩ። ናይ ልበይ ክዛረብ እንተኾይነ፡ ዝኸሰርናዮ ዓቕምን ጉልበትን፡ ዝኸሰርናዮ ግዜ፡ ዝደዳዎቲ ኣንጻር ኢትዮጵያ ዝኸፈልናዮ ዋጋ እዩ። ምረት ናይ'ቲ ሓድሕዳዊ ኩናት ኣዝዩ ዘስካሕክሕ'ዩ። ምስ ሓውኻ፡ ኣንጻር ሓውኻ ክትቃለስ ከለኻ፡ ንሓውኻ ክትቀትል ከለኻ፡ እም ኣብ ፖለቲካ ኣብ ንሓድሕድካ፡ ሓደ ስድራ፡ ሓደ ህዝቢ፡ ኣብ ሓደ ወለዶ ክቃተል ምርኣይ ካብ'ዚ ዝመርር የለን። ኣነ ብዙሕ ኩናት ርእየ እየ።

ምስ ኮማንድስ፡ ምስ ነጮ-ለባሽ፡ ምስ እተፈላለዩ ርኢና ኢና። ድሕሪኡ'ውን ኣብ ዓይለት ግምሆት ኣብ '67፡ ኣብ ማይ ሓባር ኣብ '67፡ ኣብ ሽዕብ ዝነበረ ኩናት ተሳቲፍናዮ። እቲ ምረት ኩናት ምስ ኢትዮጵያ ንገብር ዝነበርና ሓዲግካ፡ ኣብ 70ታት ኣብ ሽዕብ፡ ኣብ ደንከል ዙላን ፎርን፡ ኣብ ወንገብ፡ ቀጽል ኣብ ሳሕል፡ ኣብ ገረግር ኣሰመራ እተገብረ ኣብ ከባቢ ዓተኪብ፡ ኣብ ከባቢ ዒላ ጻዕዳ፡ ኣብ ንሓድሕድካ እተገብረ፡ ኣብ ከበሳ ኣብ ሕምብርቲ፡ ኳዜን፡ ዓዜን፡ ኣብ ዓዲ ጅን፡ ገረጫ፡ ኣብ እተፈላለዩ ከባቢታት ደማዊ ዝኾነ ኩናት እዩ ዝካየድ ኔሩ። ኣብ ንሓድሕድካ ኹኣ። ኣብ ዘየድሊ ኩናት

መንእሰይ ሃሊቆ። ብዘይካዚ በዘም መራሕቲ ዝግበር ዝነበረ ናይ መንእሰያት ምቕንጻል መሊኡዮ። ኣብኡ መጻእካ ብዙሕ ዘሕምም ስለዝኾነ፡ ምዝራቡውን ብዙሕ ኣይትመርጸን ኢኻ። ብዙሓት ኣብ ኣዲስ አበባ ተማሂርኖም ዝመጹ፡ ዝተቐንጹሉ ብሰንኪ ኣተሓሕዛ ናይ መሪሕነት ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራዮ። ኣብ ኩናት ሓድሕድ ዝተቐዘፈ መንእሰይ ክዝከር እንከሎ፡ ናይ መሪር መሪርዮ ኢሊ ክዛረብ እኽእል። እዚ ንዝሓለፈ ርእሱ ንዓና ዝግበየ ተመኩሮዮ። ስለዚ፡ ህዝባዊ ግንባር ነዚ ንምእራም እዩ እቲ ኣመጻጽእኡ እምበር፡ ንሕና ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ኢና። ህዝባዊ ግንባር ካብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ እዩ ተወሊዱ። ካብ ሰማይ ኣይነጠበን። ኣብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝነበርና ተኣኻኺብና ምስ ኩሉ ዘጋጠመና ዝነበረ ጸጋማት፡ ቀዳማይ ወገን፡ ካልኣይ ወገን፡ ሳልሳይ ወገን እናበልካ እቲ ምቕይያራት ክፈጥር ትጽቡዮ ዝነበርካ ሓይሊ፡ ኣብ ሸግራት እናኣተወ፡ እቲ ለውጢ ምስ ብዙሕ መስዋእቲ ክመጽእ ክኢሉ ማለት እዩ። እዚ ንፈልጦ ህዝባዊ ግንባር ከኣ ክፍጠር ክኢሉ። እዚ ድማ ፍረ ናይቲ ቃልሲ፡ ፍረ ናይቲ ለውጢ እዩ ኢልና ክንገልጽ ንኽእል።

*** ኣብ ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ እቲ ዝጸንከረን ዝመረረን ትብሎ ካብ ተመኩሮኻ?**

- እዚ ዝጠቐስኩዎይ። ካብዚ ዝጸንከርን ዝመርርን ኣሎ ኣይብልን እዩ። ናብ ዝጸበቐ መድረኽ እንተዘይኮይኑ ይድገምዮ ኣይብልን። ከም ታሪኽ ዝዛረበሉ ኣለና ምበር፡ ተሓላፊዮ፡ ተሰጊሩዮ፡ ዕድመን ጥዕናን ይሃበና፡ ብፍላይ ከኣ መንእሰያት ነዚ ታሪኽዚ ክተዘንትዉ እቲ ዕድል ናባኹምዮ። እምበር፡ ኣበጋግሳና፡ ኣመጻጽኣና፡ ኣመሰራርታና፡ ኣቃውማና፡ ከምዚ ክገልጽ ዝጸናሕኩ እዩ። ኣብቲ እዋንቲ ደቂ 20-25 ኢና ኔርና። እቲ ዝግበየ ካባና ወዲ 25 ዓመትዮ ነይሩ። ኣነ ንዝሓለፈ ርእሰይ ካብ ደምበላስ ናብ ከሰላ ብእግሪ ክልተ ግዜ ከይደ ኣለኹ። ካብ ቃሮራ ክሳብ ገደም ክልተ ግዜ ኹይደ። ካብ ገደም ክሳብ ደንካልያ ብእግሪ ክልተ ግዜ ከይደ ኣለኹ። ንዝኸሪ ዝኣክልዮ። እቲ ዝጸንከረ ወይ ዝመረረ ግን እዚ ኣይኮነን ኔሩ። ድኻም፡ ጸገም፡ ግጥም ምስ ጸላኢ፡ ኤርትራውያን ምጥርናፍ ኣይኮነን ኔሩ። እቲ ኣነ ዝጸንከረ ዝብሎ፡ እቲ ኩናት ሓድሕድዮ። ንኣብነት፡ ኣብ ገረግር (ኣስመራ) ዝነበረ ኩናት ሓድሕድ፡ ኣነ ሓንቲ ቦጦሎኒ ናይ ኣቡጥያራ ዝነበረት እናመራሕኩ ኮሚሽነር ቦጦሎኒ ኔረ። ኣብ ጎድንኻ ዘሎ ብጻይካ ክድፋእ እንከሎ፡ እቲ ኻልእ ብጻይካ ኣብ ካልእ ውድብ ዘሎ ድማ ንብጻይካ ክቐትል እንከሎ፡ ንስኻ ኹኣ ንዕኡ ክትቀትል እንከለኻ፡ እዚዮ እቲ ዝመረረ። እምበር ጸላኢ፡ ጸላኢዮ። ኮነ ኢሉ ክቐትለካዮ ዝመጽእ ዘሎ። ንስኻውን ክትከላከል ኢኻ ትብገስ ዘለኻ። ንስኻ ሃገር ክተምጽእ ኢኻ ትቃለስ፡ ንሱ ኹኣ ሃገርካ ክወስድዮ። ስለዚ እቲ ብወገን ጸላኢን ገዛእ ርእስኻን ዘሎ ቃልሲ ቅቡልዮ። ኣብ ንሓድሕድካ ግን...

*** ኩናት ሓድሕድ እንተዘይነበር፡ ናጽነት ኤርትራ ከመይ ምተቐላጠፈ ነይሩ ትብል?**

- ኩናት ሓድሕድ እንተዘይነበር፡ ኣብ ሰብዓታት ናጽነት ኤርትራ ምመጻ ኔሩ ኢሉዮ ዝኣምን ኣነ። እንተደነገየ ኣብ 75፡ 76፡ 77ሲ ብርግጽ ናጽነት ኤርትራ ምመጻ፡ እዚ ናይ ሓድሕድ ኩናት እንተ ዘየጋጥም ማለትዮ። ቡቲ ኻልእ ከኣ ክሕለፍ ዝነበሮ መስርሕ ብምኻኑ፡ ኣለቢምናዮ በሃላይ እዩ። እቲ ሸግር ተደገዑ እንተ ዝነበር፡ እንተ ዘይትኮስ፡ ኣብ 75 ወይ 77 ናጽነት እንተ ዝእወጅ፡ ናጽ ኢና እንተ ንብል፡ እዘን ክልተ ዝተፈላለያ ውድባት እንተ ዝነበሩ፡ ኣብዚ ደረጃን መድረኽን ክንበጽሕ ኣይምኽእልናን ዝብል ኣጠማምታዮ ዘሎኒ። ስለዚ ብመሪር መድረኽ ኢና ሓሊፍና ክብል እኽእል።

*** ኣብ ቃልሲ ሰውራ ኤርትራ ሓደ ዘገርም ነገር ኣሎ። ብዘይካዚ ክትገልጹ ዝጸናሕካ ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ ምስቲ ብቐጽሪ ዘይዳረገን ናይ ሓያላን ሃገራት ደገፍ ዝነበሮን ስርዓት ደርግ ገጢሙውን ተዓዊቱ። ምስጢር ናይዚ ዓወት እንታይዮ?**

- ፍትሓውነት ናይቲ ጉዳይዮ። ጉዳይ ኤርትራ ፍትሓዊ ጉዳይ ስለዝነበረ። ንሳያ 'ታ ሓይሊ። እታ ቀዳመይቲን መሰረታዊትን ፍትሓውነቱዮ። ንኣብነት ብዛዕባይ ክዛረብ እንተ ኹይነ፡ ኣነ ካብ ስዑድያ ከመጽእ እንታይ ዘገድድ ነይሩኒ? ስለምንታይ እስለፍ? እዚ ጉዳይ እዚ እንተዘይህሉ ነይሩ፡ ፍትሓዊ ምኻኑ እንተዘይኣምን ነይረ፡ ኣቦይን ኣደይን ኣብኡ ነይሮም፡ ኮታ ኩሎም ስድራይ ኣብኡ ነይሮም። ስለምንታይ እመጽእ? ስድራ ቤተይ ኣብኡዮም ዘለዉ። ኣቦይ ብ1989 ኣብ ስዑድያዮ ዓሪፉ። ኣደይውን ቅድሚ ክልተ ዓመት ኣብኡዮ ዓሪፉ። ኣብዚ ኣብ ባጽዕ ኣዝማደይ ጥራይዮም ዘለዉ። ስለዚ፡ "እንታይ ኣምጽኣኒ?" ክብል እንከለኹ፡ እቲ ፍትሓውነት ናይቲ ጉዳይዮ። እቲ ኻልእ ከኣ ልክዕ ከምኡ። ከመይ ጌሩ ሓደ ንእሽቶ ሓይሊ ናይ ህዝባዊ ግንባር ምስ ሓደ ዓቢ ሓይሊ ገጢሙ ተዓዊቱ? ጉዳይና ፍትሓዊ ስለዝኾነ ኢና ክንዕወት ክኢልና። ብጻይነት፡ ምስጢር ምሕላው፡ ዲሲፕሊን ምኽባር፡ ብፍላይ ከኣ መንእሰይ ክቃለስን ክቃልስን፡ ኣብ ክንዲ ንዓይ ንብጻይዮ፡ ንራብሓይ ዘይኮነ ንራብሓ ብጸተይን ሃገርን፡ ምርሓቕ ካብ ንዕቀት፡ ምርሓቕ ካብ ቀጠፍጠፍ፡ ምርሓቕ ካብ ብልሽውና፡ እዚ ኹሉ ተጠቓሊሉ ምስ ፍትሓውነት ናይቲ ጉዳይ ተደሚሩዮ ከወውተና ክኢሉ።

*** ሰውራ ኤርትራ ብምትእትታው ናይ ሕብረት ሶቭየት ብወተሃደራዊ ዓይነ ናይ ሚዛን ምግልባጥ ምስ መጻ፡ ስትራቴጂያዊ ምዝላቕ ክገብር ወሲኑ። እቲ ሓሳብ ብኸመይ ተበጊሱ? ካብ ከባቢ ኣስመራ ኣስሒብካ ናብ ሳሕል ብምኻድ፡ ኣብኡ ተረባሪብካ ክትምለስ ምሕሳብ፡ ናይ ብሓቂ ትብግት ይሓትት። ከምዚ ዓይነት ውሳኔ ምውሳኔ እቲ መንእሰያዊ ስምዒት ዓቢ ተራ ነይርዎ ይብል?**

- ብርግጽ ዓቢ ተራ ነይርዎ ክብል እኸእል'የ። እቲ ውሳኔ ኣብ'ቲ እዋንቲ መሪር'ዩ። ከምኡ ክትውስን ቀሊል ነገር ኣይኮነን። ኣባይ ዓሪፍና ነይርና... ካብ ሰይፍሺ፡ ዓዲ ሓወሻ፡ ኣብ እምባ ደርሆ... ኣነ ንኣብነት ኣብ እምባ ደርሆ ነይረ። ኣብ ወኪድባ፡ ኣብ ዓዜን፡ ኳዜን ኢና ዓሪፍና ነይርና። ካብ'ዚ፡ ንድሕሪት እም ኸኣ ንሳሕል ክተንሳሕብ ነቲ ውሳኔ ምውሳኔ፡ እቲ መሪሕነት ናይ ህዝባዊ ሓይልታት ክሳብ ክንደይ ሓያልን ባሊሕን ከም ዝኾነዩ ዘርእዩካ። ዝኾነ ውሳኔ ከምኡ ክውሰድ ኣይከኣልንዩ። ሰጋእመጋእ ዘይብሉ፡ ፍርሂ ዘይብሉ፡ ኣየዋጽኣናን እዩ ዘይብሉ፡ ሓይልና ክንዕቅብ እንተኾንና ኣንጻር'ዚ ብኣማኢት ኣሸሓት ዝመጽእ ዝነበረ ሰራዊት፡ ብእተፈላለየ ኣጽዋር እተደገፈ፡ ብእተፈላለየ ፖለቲካውን ንዋታውን ደገፍ ናይ ሕብረት ሶቭየትን ካልኦትን ዝግጠቅ ሰራዊት፡ ንዕኡ፡ እም ንስኻ ዋላ ሓንቲ ዘይብልካ ክትብድህ ቀሊል ነገር ኣይኮነን። ስለዚ እቲ ንዓና ዘገድሰና ዝነበረ፡ ካብ መሪሕነት ኣብ'ቲ እዋንቲ ሓይሊ ናትና ከመይ ጌርና ንዕቅብ ዝብል እዩ።

ንዓና ብእተረሰበ ሰውራ'ዮም ዝገልጹና ነይርም። ንሕና ግን ኣይተረሳዕናን። ስለዚ፡ ከምዚ ዓይነት ውሳኔ ምውሳኔ ንብልሒ ናይ'ቲ መሪሕነት፡ መንእሰያዊ ኣጠማምታን ሞራልን ናይ'ቲ መሪሕነት እዩ ነቲ ውሳኔ ክወስድ ዝኸእል።

*** ኣብ'ቲ ናይ ምዝላቕ ስጉምቲ፡ ሕልና ዘዕረቡ፡ ኦሮማይ ኣይከውንንዮ ናጽነት ኤርትራ ዝበሉ ብጾት ነይርምዶ?**

- ኔሮም እወ። ግን ውሑዳት'ዮም። ብኣጻብዕ ዝቐኙጹ፡ ኣዝዮም ውሑዳት ኣየድልዮናንዮ ዝበሉ፡ ካባና ዝሃደሙ፡ ዝሰለሙ፡ ኣብ ሱዳን ዝተረፉ፡ ደሓር ካብ ሱዳን ምስ መጻእና'ውን፡ ብብሓደ ዝመለቑ፡ ብብሓደ ንወጻኢ ዝኸዱ ኔሮም። ናብ ኤውሮጳ ከይዶም ዝገደፉና፡ ዝኸድዑ ኔሮም። 'ቲ ዝበዝሐ ግና ምስ ሰውራኡን ውድቡንዮ ደው ኢሉ። ተዋጊኡ ኸኣ እዛ ሃገር እዚኣ ክውንቲ ከም እትኸውን ጌሩ። ኩሉ'ቲ ዝተረኸበ ዓወታት ሳላ'ቲ እተወሰደ ቅኑዕ ውሳኔዮ በሃላይ እዩ ኣነ። ከምኡ ድማ መደባትና ክነተግብር ክኣልና። ወተሃደራዊ ስትራቴጂ ክንሕንጽጽ ጀሚርና፡ ፖለቲካዊ ፕሮግራማት ክነነጽር ክኣልና። ዝምድናታትና ክነሓይል ክኣልና። ዝምድናታትና ኣብ በለጽን ግበረላይ ክገብረልካን ዘይኮነ፡ ኣብ ብጻይነት፡ ምድግጋፍ፡ ሕውነትን ነብስኻ ምኽኣልን ዝኣመሰሰ ክንኣቱ ክኣልና።

* ነቲ ናጽነት ዘምጽእ ቃልሲ ትመርሕዎ ዝነበርኩም ኣብ 20ታት ዕድመ ዝነበርኩም መንእሰያት ኢኹም ኔርኩም። ምስ'ቲ ናትኩም ብምንጽጻር ነዚ ናይ ሕጂ መንእሰይ ከመይ ትርእዩ?

- እቲ ናይ ቀደም መንእሰይ እቲ ቀንዲ ተልእኾኡ፡ ሃገራዊ ናጽነት ንምምጻእ ወይ ንምጭባጥ'ዩ ነይሩ። ናይ'ዚ ናይ ሕጂ ወለዶ መንእሰይ ድማ ነቲ ዝመጸ ናጽነት ንምዕቃብን ንምድልዳልን ማሕበራዊ ፍትሒ ምንጋስንዩ። ነዚ'ውን ብግቡእ ክርድኡን ክግንዘቡን ይግብኡ። እንተሰራሑ፡ እንተነፊዑ፡ እንተተማሂሩ፡ ሃገራዊ ሓድነቱ እንተሓልዩ፡ ድስፕሊን እንተኣማዕቢሉ ተልእኾኡ ብግቡእ ክፍጽም ይኸእል'ዩ።

*** ህዝባዊ ግንባር ኣብ ቁጠባዊ መዳይ ፖሊሲ ርእሰ-ምርኮሳ ኣብ መወዳእታ 70ታት'ዮ ኣውጺኡ። እቲ እዋን ኣዝዩ ጽንኩር ምስ ምንባሩ፡ ፖሊሲ ርእሰ-ምርኮሳ ምውጻእ ንምንታይ ኣድልዩ?**

- ኣብ ዝኾነ እዋንን ኩነታትን ኣብ ነብስኻ ዝምርኮስ ቐጠባ ክህልወካ ኣድላዩ'ዩ። ኣብ ነብስኻ ከይተመርኮስካ ንነብስኻ ኣይትኸውን ኢኻ። ንኻልኦት ክትኸውን እንተኾንካ'ውን ቅድም ቀዳድም ንነብስኻ ክትኸውን ኣለካ። ስለዚ ሕቶ ርእሰ-ምርኮሳ ብዙሕ ፍልስፍና ዘድልዩ ኣይኮነን። ንሕና ነብስና ክንክእል ክንሰርሕ ኣለና። ነብስና ክኣልና ክንሰርሕ እንተኾንና ኸኣ ኣብ ነብስና ተሞርኩስና ክኸውን ኣለዎ። ክድግፈና ዝደሊ እንተሃልዩ ጽቡቕ'ዩ። ኣውራ ተግባርቲ ናይ'ቲ ሰራሕ ግና ባዕልና ክንኸውን ኣሎና። ባዕልና ክንሰርሕ ክንብል ከሎና ናይ ካልኦት ሓገዝ ኣየድየናንዮ ማለት ኣይኮነን። ግና መሰረታዊ ክኸውን የብሉን። ምኽንያቱ ጉዳይካ ኣብ ሓገዝ ተሞርኩሱ እንተጸኒሑ፡ እቲ ሓገዝ እንተቋጸጸ እንታይ ኢኻ ክትገብር? ጥማት ክትመውት ማለት'ዩ። ስለዚ ኣብ ቁጠባዊ መዳይ ርእሰ-ምርኮሳ ኣዝዩ ኣገዳስን መሰረታውንዮ። ትማሊ ኣብ እዋን ብረታዊ ቃልሲ ኣገዳሲ ነይሩ። ሎሚ ኣገዳሲ'ዩ፡ ጽባሕ'ውን ኣገዳሲ'ዩ በሃላይ እዩ። ከመይ ገይርካ ኢኻ ነዚ ትሕዞ? ከመይ ጌርካ ኢኻ ነዚ ትጥቀሙ? ከመይ ጌርካ ኢኻ ናብ ቁጠባውን ፖለቲካውን ረብሓታትካ ትቐይሮ? እዩ እቲ ሕቶ ዝመጽእ። ነዚ ክትገብር ዘይትኸእል እንተ ኮንካ ዋጋ የብልካን፡ ዋላ ሓንቲ የብልካን።

*** ናብ ውልቃዊ ሂደት ክመልሰካ። ኣብ ዕድመ ንእስነት ዘሕለፍካዮ ፍቕራዊ ሂደት ከመይ ነይሩ? ከምኡውን ብዛዕባ መርዓኻን ሓዳርኻን ደቕኻን ክተዕልለና..**

- (ሰሓቕ) ሓቂዮ ኣፍቂረ ነይረኹም። ኣብ ሜዳ ኤልሳ ተወልደ ንእትበሃል ብጸይቲ ብጋህዲ ኣፍቂረ ነይረ። እዚ ክብለካ እቲ ኣብ ሞንጎና ዝነበረ ፍቕሪ ግና ዘይተበከለ'ዩ ነይሩ። ጥቕሚ ዘበገሶ ኣይነበረን። ኣብ ገሊኡ ባህ ዝበለትካ ክትፈቱ ትክእል። ኣብ ሓንቲ መዓልቲ ርኪኻ ክትፈትዎ። ክትረኽባ ትደለ። ናትና ፍቕሪ ግና ናይ ክልቴና እዩ ነይሩ። ኣብ እዋን ቃልሲ። ኣብ ቤት ትምህርቲ ካድር'ዩ ነይሩ። ሸው ኣነ ሓላፊ ዜና ነይረ። ንሳ'ውን ኣባል ነይራ። ኣብእ እያ ትጅምር 'ታ ምፍላጥና፣ 'ታ ጽቡቕ ሌላና፣ 'ታ ፍቕርና። እዚ ክብለካ ግና ሓንቲ መዓልቲ'ውን ትኹን ንክብሪ ናይ'ታ ተጋዳሊት ብጸይቲ ዝሃሲ ተግባራት ኣይፈጸምናን። ፍጹም'ዩ ዝብለካ፣ ጾታዊ ስምዒት ዘለዓዕል ምትንኻፋት ጌርና ኣይንፈልጥን። ዋላ ተሰዓላምና'ውን ኣይንፈልጥን ኔርና። እፈትዎ፣ ትፈትወን፡ ሓቢርና ነዕልል። ንጫረቕ - ኣኸለ። ኪዮኡ ዝኸይድ ኣይነበረናን። ጾታዊ ዝምድናታት ምግባር፡ ስጋዊ ርክብ ምፍጻም ኣብ ናይ ክልቴና ኣእምሮ ኣይነበረን። ብጸይቲ ኤልሳ ኣብ ኩናት ባረንቱ ኣብ 1978 ተሰዊኦ። መስዋእታ ዋላ'ውን ግቡኣ ኣብ ምፍጻም እንተነበረ፡ ሓንቲ ትፈትዎ፣ ተፍቕራ፡ ተኸብራ፡ ተድንቓ ሰብ ክትፍለየካ እንክላ ግና ይስመዓካዮ።

ድሕር'ዚ ብመገዲ ስድራ ብ1980 ምስ ዛህራ ኣሕመድ ተመርዕዮ ነይረ። ካብእ ፍርያል ትበሃል ሓንቲ ጓል ወሊደ። ንሳ ሕጂ ኣብ ካናዳ'ያ ትነበር ዘላ። ሕጂ ብህዝባዊ ምሕደራን ፖለቲካዊ ስነ-ፍልጠትን ተመሪቓ። ተመርዕያ በዓልቲ ሓዳር ኮይና ኣደ ሰለስተ ቕጽዑ ኮይና'ላ።

ድሕሪኡ ኣብ 1989 ምስ ብጸይተይ ኤልሳ ዘመይ ሓድሽ ፍቕራዊ ዝምድና ጀሚርና። እቲ ፍቕራዊ ዝምድና ኣብ ቤት ትምህርቲ ካድር ኢና መስሪትናዮ። ክሳብ ሕጂ ድማ ብሓደ ጽቡቕ ኣሎና። ሰለስተ ቕጽዑ ኣለዋና። እታ ሓንቲ ኣሚራ ትበሃል፡ ዓስራይ ክፍሊ ዛዚማ ኣላ። ተስፋ ንነበር ዝመጽእ ዓመት 11 ብጽቡቕ ወዲኣ ኣገልግሎታ ክትፍጽም። ኣብ ሓያል ምድላውያ ዘላ። እታ ካልኣይቲ ኸኣ ተቕሪድ ትበሃል፡ 'ተቕሪድ' ጥዑም ድምጺ ኣዕዋፍዮ፣ ማእከላይቲ ጓልና'ያ። ጓል 14 ዓመት ኮይና'ላ። ሎሚ ዓመት ኣብ ሃገራዊ መርመራ ሻሙናይ ክፍሊ ተሳቲፋ ኣላ። ጽቡቕ ከም ዝሰርሐት'ውን ሓቢራትና ኣላ። ኣነ'ውን ይተኣማመንዮ። እታ ሳልሳይቲ ድማ ሸማይል ትበሃል። 'ሸማይል' ብዓረብ፡ ሸሻይ፡ ባህርይ ወይ ንፋስ ሰሜን ማለት'ዩ። ሕጂ ተመሃሪት ካልኣይ ክፍሊ'ያ ዘላ። ሰለ'ዚ ብሕጽር ዝበለ፡ ከምዚ ዝገለጽክዎዮ ኩነታት ማሕበራዊ ሂደታይ።

*** ኣብ ሂደትካ ካብ ዝተሓጎስካሉ ብፍሉይ እትዝክር**

- ካብ ኩሉ ኣዝዩ ዝተሓጎስካሉ፡ ኤርትራ ናጻ ኣብ ዝኾነትሉ እዋን'ዩ። ሸው ኣብ ዓራርብ'ዩ ነይረ። እቲ ዝኸይድ ዝነበረ መስርሕ እፈልጦን እርድኦን'ኳ እንተነበርኩ፡ ንግሆ ከባቢ ሰዓት ሸምንተ ኣቢሉ ወዲ ኤፍሬም መልእኽቲ ሰዲዳለይ። ኣስመራ ብጽቡቕ ኣቲና ኣለና ኢሉኒ። ስለዚ ብፍሉይ ዝተሓጎስኩላ መዓልቲ እንተላ ንሳ'ያ። ሸው ቦታ ምሳይ ዝነበረት ካላሸን፡ ንላዕሊ ብምትጻስ ሓንቲ ካዝና ወዲኣ። እዚኣ ኣብ ሂደታይ እታ ዝለዓለ ታሕጓስ ዝተሰማዓትኒ'ያ። ሸው ኣብ ሓላፍነት ሃገራዊ መርሓ'ዩ ነይረ።

*** ካብ ዝሓረቕካሉ ወይ ዝሓዘንካሉ ብፍሉይ እትዝክርኻ?**

- ብዙሕ ዘሕዝን ኣሎ ዝዝክር። ፍጻመታት መስዋእቲ ናይ ትፈትዎም ብጾትካ ክትርኢ ከለኻ ፍጹም ካብ ኣእምሮኻ ኣይሃስስንዮ። ብፍላይ ኣብ ቀረባኻ ምሳኻ ዝነበሩ ክስውኡ እንከለዉ ኣዝዩ ይስመዓካዮ። ኣብነት ኣነ ብሕልፊ ኣብ 1966/67 ብዙሓት'ዩ ዝዝክር። ንኹሎም ዝተሰውኡ ብጾተይ ክዝክር ከለኹ ድማ ሓዘን እስመዓኒ። ሕጂ ናይ ኩሎም ኣስማት ክዝክር ዝረልካ ክኸብደኒ'ዩ። ምናልባት ብፍሉይ እትዝክር ኢልካ ትሓተኒ ስለዘለኻ ግና፡ ከም በዓል ከራር መራሒ ሓይልና ዝነበረ ኣብ 1967 ኣብ ደምበላስ ተሰዊኡ። ዓሊ እድሪስ ኣብ ዓይለትን ግምሆትን ሓይሊ ሓዙ እናተታኸሰ እንከሎ ተሰዊኡ። ብሕማም ዝተሰውኡ'ውን ብዙሓት'ዮም። ካብእም ሓደ ካብ'ዮም ብቕዳምነት ዝዝክርም መሓመድ ሸሬፍ ዝበሃል ኣብ ገደም ብ1968 ብመንከስቲ ተመን ዝተሰውኡ'ዩ። መስዋእቲ ናይ በዓል መዓሾ እምባዮ፡ ዓሊ ዑስማን፡ ወዲ ፈንቅል፡ ኪዳነ ወዲ ቀሺ ዝኣመሰሉ ብጾተይ ... ናይ ብዙሓት ካልኣት'ውን ክዝክር እኽእል... ካብ ኣእምሮይ ኣይሕከኸን እዩ። ስዉኣት ንዝክር ስለዘለና፡ ንኹሎም ናጻነት ኤርትራ ንምምጻእን ንምዕቃባን ዝተሰውኡና "ቅስኑ" ጥራይ እዩ ክብሎም ዝደሊ። ንሰማእታትና ሓንቲ ክብላ ዝደሊ ቅስኑ'ያ። እቲ ትቃለሰሉ ዝነበርኩም ዕላማ ሸቶኡ ወቕዑ'ዩ፡ ኤርትራ ናጻ ኮይና፡ ኣብ ምህናጻ ከም ዘለና ክነግሮም እደሊ ንኹሎም ስዉኣት ብጾት።

*** ካብ ተሞክሮ ሂደትካ ትፈትዎ ሰብ ከመይ ባህሪ ዘለዎ እዩ?**

- ንጹህ፡ ኣብ ዕላማኡ ጽኑዕን እንተተጋግዶ ብጌጋኡ ተኣማኒ ተጋግዶ ዝብልን ሰብ'የ ዝፈቱ።

*** ካብ ተመኩሮ ሂወትካ ከም ሰብ ዘጽልኣካ ባህሪኽ?**

- ተገላባጢ ባህሪ ኣይፈቱንዮ። ተጋላባጢ ባህሪ እምብዛ'የ ዝጸልኢ። ምግልባጥ ከም ባህሪ ኣዘዩ ሕማቕን ሃሳዩንዮ። ብዘየለ ምሕሳው፡ ምጽላም፡ ምዝላፍ፡ ምጥቃንውን ብተመሳሳሊ ዝጸልኡም ባህርያት'ዮም። ኮነ ኢሉ ንሰባት ዘጸልም፡ ጸለሎ ዝቐብእ ካብ'ቲ ኣዘዩ ዝጸልኦ ባህርያት'ዮ ናይ ብሓቂ።

*** በዚ ኢጋጣሚ ሓደ መንእሰይ ባህሪኡ ከመይ ክኸውን ኣለዎ ትብል?**

- ቅድም ቀዳድም ሓቀኛ ክኸውን ኣለዎ። ክሕሱ የብሉን። ኣነ'የ ቅኑዕ፡ ኣነ'የ ፈላጥ፡ ከማይ የለን፡ ከማይ ኣይተፈጥረን፡ ምሳይ ዝወዳደር የለን ዝብል እንተኾይኑውን ብላሽዮ፡ ዋጋ የብሉን። ሓደ መንእሰይ ምቕሉል ክኸውን ኣለዎ። እንተተጋግዶ ኸኣ ጌጋኡ ክኣምንን ጌጋኡ ብኣጋ ክእርምን ኣለዎ። ጌጋ ኣብ ልዕሊ ጌጋ ክፍጽም የብሉን። ጌጋ እናገበረ፡ ጌጋ ምዃኑ ኸኣ እናፈለጠ ንኻልኣይ ግዜ ጌጋ እንተደጊሙ ኣዘዩ ናብ ካልእ ዝኸፍኦ ጌጋ'ዩ ዝኣቱ።

*** ኣብ ናይ ገድሊ ሂወትካ ዘሕጉሳካ ውሳኔ ዝወሰድካሉን ብፍሉይ እትዝክሮን ክትገልጸልና**

- ኣነ ኩሉ ስርሐይ ኣብ ናይ ሓባር እዩ ነይሩ። ብውልቀይ እዚ ዓይነት ውሳኔ ወሲዶ ኢሊ ብፍሉይ ዝዝክሮ የብለይን። ንኣብነት ኣብ ቀዳመይቲ ናይ ህዝባዊ ሓይልታት ኣብ ሱዳን ጌላ ኣብ መሪሕነት ነይረ'የ። ብድሕሪኡ ናይ'ታ ካልኣይቲ ኣብ ባህሪ ዝተመስረተትውን ካብ'ቶም ቀንዲ ካድረታት ነይረ። ኣብ ዝተፈላለዩ ጽፍሕታትውን ተሳቲፈ'የ። ኣብ ተዋጋኢ ሰራዊት ዝመራሕኩሉውን ኣሎ። ሓንቲ ካብኣን እታ ኣብ ገረግር ኣስመራ ኣቐዲመ ዝጠቐስኩዎይ። ካልእ ኣብ ቀዳማይ መሪሕነት ናይ ህዝባዊ ግንባር ነይረ። ኣብ ካልኣይ ነይረ፡ ኣብ ሳልሳይውን ነይረ። ስለዚ፡ ኩሉምሉ እቲ ሂወት ናተይ፡ እቲ ኣነ ዝሰራሕኩዎ እንተሎ፡ ኣብ ናይ ሓባር'ዩ። ብውልቀይ ዝሰራሕኩዎ የለን። ናይ ካልኣትውን ከምኡ'ዩ ክኸውን ዝኸእል። ኣነ ዝፈልጠን ዝኣምነሉን ብሓባር ንሰርሕ ምንባርና'ዩ። ዝኸነ ውሳኔ ክውሰድ እንከሎ ብሓባር'ዩ ነይሩ። ብውልቂ ዝበሃል ነገር ኣነ ኣይዝከረንንዮ። ስለዚ ከየማኸርኩ፡ ንኻልኣት ኣብ ግምት ከየእተኹ፡ እዚ ክኸውን ኣለዎ ኢሊ ብውልቀይ ዝወሰድኩዎ ውሳኔ ዝዝክሮ የብለይን።

*** ሓላፊ ወጻኢ ዝምድናታት ኣብ ዝነበርካሉ፡ ብናይ መን ፓስፖርት ትንቀሳቐስ ኔርካ?**

- ካብ 77 ክሳብ ቀዳማይ ውድባዊ ጉባኤ'የ ሓላፊ ወጻኢ ዝምድናታት ነይረ። ካብ ቀዳማይ ውድባዊ ጉባኤ ክሳብ ካልኣይ ጉባኤ ገዛ ዓመታት ዝኸውን ከም ኣባል ፖለቲካዊ ቤት-ጽሕፈትን ናይ ወጻኢ ዝምድናታት ሓላፊ ነይረ። ኣብኡ ናይ ዝተፈላለዩ ሃገራት ፓስፖርት ንረክብ ኔርና። ብቐንዱ ናይ ሶማልያ ዲፕሎማቲክ ፓስፖርት ነይሩና። ክሳብ ሕጂውን ከም መዘከርታ ሓዘዮ ኣለኹ። ናይ ሶርያን ሱዳንን ዲፕሎማቲክ ፓስፖርት ነይሩና። ናይ ደቡብ የመንንውን ነይሩና።

*** ድሕሪ ንሜዳ ምስላፍካ ንመጀመርታ እዋን ንደገ ዝገሸካሉ መዓስን ኣበይን ንምንታይ ዕላማን ነይሩ?**

- ብ1970 ናይ ህዝባዊ ሓይልታት እንከሎና፡ ምስ ሰወእ መዓሽ እምባየን ሰወእ ዑመር ዳምርን ብሓባር ኣብ ዓደንን ጀርዳን ብምኻድ፡ ምስ ዝተፈላለዩ ግንባራት ፍልስጢኤም፡ ምስ ሰልፍታትን ፖለቲካዊ ሓይልታትን ሊባናሰ፡ ምስ ሊብያውያን ብፍላይ ድማ ምስ ሙዑመር ኣልቆዛፊ ርክባት ኔርና።

*** ህዝባዊ ግንባር ነቲ ብዝተፈላለዩ ወገናት ምስ ስርዓት ደርግ ዝግበር ዝነበረ ናይ ሰላም ዘተታትን ሽምግልናታትን ከይተሃመሉ'ዩ ተዋጺኦ። መራሕቲ ህዝባዊ ግንባር ናይ ሜዳ ሰባት ማለት “exposure” ዘይነበረኩምን ብዕድሙውን መንእሰያት ምንባርኩም ብምዝካር፡ እቲ ናይ ምዝታይ ወይ “negotiate” ናይ ምግባር ዓቕሚ ብኸመይ ኢኹም ኣጥሪኹም?**

- እቲ ዓቕሚ እናወደቐካ እናተንሳእካ'ዩ ተጠርዮ። ስቕ ኢሉ ብዘይ ጸዕሪ ዱብ ኢሉ ዝመጸ ኣይኮነን። እናተጋገናን እናተኣራረምናን ነንሓድሕድና እናተሃናነጽናን ዘማዕበልንዮ እዩ። ሓደ መትከል ድማ ነይሩና፡ ኣብ ፍትሓዊ ጉዳይና ኣብ ዝኾነ እዋንን ኣብ ዝኾነ ኩነትን ሕድገት ንገብር ኣይነበርናን። ካልእ ዝያዳ ነዚ ዘትረርን ድማ እቲ ሰጡምነት ህዝብን መሪሕነትን ሓያል ስለዝነበረ'ዩ።

*** ኣብ ዝሓለፉ ናይ ናጽነት ዓመታት ዝምድና ህዝባዊ ግንባርን መንግስትን ከመይ ጸኒሑ? ንመጻኢኽ ብኸመይ እዩ ክቕጽል?**

- ሓዲ ከንርድኦ ዘለና ነገር፡ እዚ መንግስቲ'ዚ መንግስቲ ህዝባዊ ግንባር እዩ። ካብ ሰማይ ዝወረደ ወይ ንባይኑ ዝመጸ መንግስቲ ኣይኮነን። ናይ ልፍንቲ ወይ ናይ ካልኦት ሰልፍታት ወይ ናይ ካልኦት ጠመተታት መንግስቲውን ኣይኮነን። መንግስቲ ናይ ህዝባዊ ግንባር፡ ፕረዚደንት ናይ ህዝባዊ ግንባር እዩ። ካብ'ዚ ዝዓቢ ንጹርነት የለን።

*** ኣብዚ ዝሓለፈ ናይ ናጽነት ዓመታት ህዝባዊ ግንባር ኣብ ምህናጽ ፍትሕን ደሞክራሲን ክገብሮ ዝጸንሐ ጸዕርታትን ውጽኢቱን ከመይ ትገልጽ?**

- ክሓብእ ኣይደልንየ። ሚኒስትር ካብ ሚኒስትር ጌርና ኣለና ዝብል እምነት የብለይን። ግና ኸኣ ብዙሕ ሰሪሕና ብዙሕ ኣተግቢርና ኢና። ሓድሓዲ ዘየተግበርናየ ኸኣ ኣሎ። ኩሉ ድማ ነናቱ ምኽንያታት ክህልዎ ይኸእል'ዩ። ብዙሕ ንሓሰቦ ዝነበርና፡ ክንገብሮ ዝግብኣና ዝነበረ ዘይተግበርናየ ክህሉ'ውን ይኸእል'ዩ። ሓድሓዲ ሽግራት የብልናን'ውን ኣይብልንየ ኣነ። ሽግራት ክህልወና ይኸእል'ዩ። ጸገማት ክህልወና ይኸእል'ዩ። እቲ ዘለናየ ሃዋህው፡ እቲ ዘለናየ ኩነታት፡ እቲ ዘለናየ ከባቢ ዝፈጠሮ ክኸውን ይኸእል። ግን ኣነ ርግጸኛየ ብዙሕ ኢና ሰሪሕና። ምናልባት ውሑድ'ውን ብናትና ድኻም፡ ብናትና ዘይምስትብሃል፡ ብናትና ንጉዳይት ኣቃሊልካ ምርኣይ ዘይተግበርናየ ክህሉ ይኸእል'ዩ። ብሓፈሻኡ ግን ብዙሕ ነገራት'ዩ ተሰሪሑ ብዙሕ ነገራት'ዩ ተዓማኒ ክብል እኸእል'የ ደፊረ።

*** ኣብ'ዚ ዘሎናየ መድረኽ ህዝባዊ ግንባር ኣብ ናይ ደገ ብፍላይ ከኣ ኣብ ናይ ከባቢና ዕማማት ስለዝተጸምደ ነቲ ናይ ዉሽጢ ዕማማት ከይጎሲ ኣየሰክፍንዶ? ስለምንታይ ኢናኸ ብዛዕባ ከባቢና እምብዛ ንግደሰ ዘሎና? ንውሽጣዊ ጉዳይና ቀዳምነት እንተንህበዶ ኣይምሓሸን?**

- ነቲ ናይ ዉሽጥና ከይንጎስዮ ሰክፍታ የብለይን። ንሰርሓሉ ኢና ዘሎና። ምናልባት ከምቲ ዝድለ ሰሪሕናሉ ዲና ኣይሰሪሕናሉን ክምለስ ዘለዎ ሕቶ'ዩ። ምኽንያቱ እቲ ኣተኩሮና፡ ህዝባዊ ግንባር ክንብል እንከለና ብደረጃ ሃገር ኢና ንሓሰብ ዘሎና። ህዝባዊ ግንባር ብተናጸል ንባይኑ ኣውጺኣና ከም ፖለቲካዊ ሓይሊ ጥራይ ኣይኮንናን ንዛረብ ዘሎና። ህዝባዊ ግንባር ከም መንግስቲ፡ ህዝባዊ ግንባር ከም ኣሰራርሓ፡ ህዝባዊ ግንባር ከም ኣጠማምታ እንተደኣ ኩንና ንዛረብ ዘሎና፡ ኣብ ውሽጥና ብዙሕ ነገራት'ዩ ዝዕመም ዘሎ። ኩሉ ዝዕመም ወይ ዝትግበር ዘሎ መደባት ድማ ኣብ ፍልስፍና ህዝባዊ ግንባር ዝተመርኮሰ'ዩ። ስለዚ ንሰርሕ ኣለና። ዝተጎስዮ የሎን በሃላይ እየ ኣነ።

ልክዕ እዩ ሕጂ ዘለናየን ኣብ ግዜ ብረታዊ ቻልሲ ዝነበርናየን ኩነታት ነንባይኑ እዩ። ኣብ'ዚ እዋንዚ ብዛዕባ ከባቢና ክንሰርሕ ኣዝዩ የገድሰና'ዩ። ንሕና ቅድም ቀዳድም ከባቢና የገድሰና። እዚ ሃገራት ዓረብ ዝበሃል የገድሰና እዩ። ሓዲ ስትራቴጂካዊ ጠመተ እዩ። ምስ የመን፡ ሱዳን፡ ግብጺ፡ ስዑድያ ናይ ምምልላእን ምትሕግጋዝን ጽቡቕ ዝምድና ክህልወና ኣዝዩ የገድሰና እዩ። ስለዚ ኣብኡ ክንሰርሕ ክንከእል ኣሎና። ንሕና ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ናይ ነፍሲወከፍ ሃገር ሱዳን ድዩ ናይ ግብጺ፡ ናይ ስዑድያ፡ ናይ የመን ኣይንኣቱን ኢና። ኣብ የመን ንርእዮ ዘለና ንኣብነት ናይ ሓሰይን ዝለዓለ ሕቶ ኣሎ። ናይ'ዞም 4 ምሕራክ ደቡብ ዝብሃል ናይ ደቡብ ምንቅስቃስ ኣሎ። እዚ ንዓና ኣይምልከትን እዩ። ምስ ሓድነት ናይ የመን ኢና። ንኣብነት ቅድሚ ሕጂ ደቡብን ሰሜንን ኣብ ኩናት ክኣትዉ እንከለዉ ካብ'ቶም ቀዳሞት ዓረቓቲ ኢና። ኣነ ንገዛእ ርእሰይ ክልተ ግዜ ዓደን ክልተ ግዜ እውን ሰንዓ ከይደ እየ። ኣብ መንጎ ሰሜንን ደቡብን ሓድነት ንምምጻእን

ንምፍልላይን ኣብ ዝነበረ ኩነት፡ ነቲ ፍልልይ ንምጽባብ ኢና ንጽዕር ነይርና። ኣብ ጀቡቲውን ተቃዋሚ ጂቡቲ ምስቲ ኣብ ስልጣን ዘሎ ፖለቲካዊ ውድብ ንዘሎ ምፍሕፋሕ ንምውጋድ ብዙሕ ጸዕርታት ኣካይድና ኢና። ጸቡቕ ውጽኢት ነይርዎ ክብሃል ይክእል። ኣብ ሱዳንውን ከምኡ። ኣብ ሱዳን ሰላም ከነግስ፡ ሓድሕድ ኩነት ከውገድ፡ ደቡብ ሱዳናውያን ኣብ ዓዲም ኮይኖም፡ ኣብ ኩሉ መደባቶም ክሳተፉ፡ ደቡባውያን ምስ ሰሜናውያን ብሓባር ክሰርሑ፡ ናይ ሓባር ኣጠማምታ ክህልዎም ዝብል ጸዕርታት ኣካይድና ኢና። ኣብ ኩሉ ዳርጋ ተዓዊትና ኢና ክንብል ንክእል። ስለዚ ሲ ኣብ ቀረባ ፖለቲካዊ ረብሓና ዘለዎ ከባቢ ኢና ንነጥፍ ዘለና። ስትራቴጂካዊ ረብሓ ዘለዎ እዩ። ናትና ስትራቴጂካዊ ረብሓታት ኣሎና። ፊቲና ጸሊእና ክንዋሳእ ክንክእል ኣሎና። ካብኡ ተነጺልና ክንከይድ ኣይንክእልን። ካብኡ ኣርሕቕ ኣቢልና ንርእ። ኣብ ኮንጎ ዝግበር ዝነበረ ጸገማት፡ ኣብ ብሩንዲ፡ ኣብ ኬንያ፡ ታንዛንያ፡ ኣብ ኡጋንዳ ዝነበረ ምፍሕፋሕት ንዕኡ ንምእራም፡ ንዕኡ ንምሕጋዝ፡ ንዕኡ ብሰላም ብጽቡቕ ብናይ ሓባር ድሌት ክዋስኡ ናትና ድሌት ነይሩ። ምናልባት ሓንሳብ ክብ ይብል፡ ሓንሳብ ለጠቕ ይብል ኣሎ። እቲ ተባብሮታት እውን ኣሎ። ኣብ ሶማሊ ከምኡ። ሓንቲ ሶማሊ፡ ሓንቲ ስምርቲ ሶማሊ፡ ሓንቲ ጥዕይቲ ሶማሊ ክትህሉ ካብ ቀደም ኣትሒዝና ንሰርሕ ኔርና። ሕጂ እውን ንሰርሕ ኣሎና። ጉዳይ ሶማሊ ንሶማላውያን ክግደፍ ክክእል ኣለዎ። እዚ ምትእትታዊ ንሕና ኣይንድግግን ኢና። ምትእትታው ናይ ኣሜሪካ፡ ምትእትታው ናይ ገለ ምዕራባውያን፡ ምትእትታው ናይ ገለ ሃገራት፡ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ናይ ሶማሊ ኣቲኻ ሕንፍሽፍሽ ንምፍጣር፡ ምትእትታው ናይ ወያነ፡ ነቲ ጸገማት ምፍሕፋሕ ምፍጣር፡ ኣብ መንጎ ቀቢላታት ናይ ሶማሊ ጸገማት ምፍጣር፡ ኣብ መንጎ ሰሜንን ደቡብን ሶማሊ ሽግራት ከም ዝፍጠር ኣብ መንጎ ሶማላውያንን ሶማሊኣንድን ዝጸንሕ ጸገም ክህሉ፡ ኣብ መንጎ ሶማሊን ኣብ ቦሳሶ ዘሎ ስርዓትን ጸገማት ክፍጠር፡ ኣብ ጁባላንድ ጸገማት ክፍጠር ንሕና ኣይንድግግን ኢና። ሓንቲ ጥምርቲ ስምርቲ ምድራቤት ናይ ደቂ ሶማሊ ክትምስረት፡ መንግስቲ ወይ ስርዓት ክህሉ ኢና ንደሊ። እዚ እውን ንሰርሓሉ ኢና ዘሎና። ስለዚ ኣብዚ ክጠቕሶ ዝጸናሕኩ ኣተኩሮ ዋላ ይሃልወና፡ እቲ ናይ ውሽጢ ኣይንሰናዮን ኣይንጎስዮንውን በሃላይ እዩ። ክልቴኡ ኣዛሚድና ኢና ንሰርሕ ዘሎና።

*** ኣብ 2007 ህዝባዊ ግንባር “ክብርታትና ዳግም ይረጋገጽ” ኣብ ትሕቲ ዝብል ቴማ ዓውደ ዘተታት ኣካይዱ ኔሩ። እንታይ ውጽኢት ተረኺብዎ? ተመሳሳሊ ዓውደ-ዘተታት ክቕጽል ምጂኑውን ኣብ ግዚኡ ተገለጹ ነይሩ። ብዛዕባዚ መብርሂ ክትህበና..**

* ሕጂውን ክቕጽል ኣብ መደብ ኣሎ። ድሕሪኡ እተገብረውን ኣሎ። ኮሚቴታት ቁይመን ኣለዎ። ሓንቲ ኮሚቴ ንክልተ ዘባታት፡ ንኣብነት ደቡባዊ ቀይሕ ባሕርን ሰሜናውን ቀይሕ ባሕርን ሓንቲ ኮሚቴ ነዚ ትብሎ ዘሎኻ እተካይድ ኣላ። ማእከልን ደቡብን ሓንቲ ኮሚቴ ኣላ። ጋሽ ባርካን ዓንሰባን እትውክል እውን ሓንቲ ኮሚቴ ኣላ። ፖለቲካዊ ንጥፊታት እተበራብር፡ ስረሓት እተካይድ። ስለዚ እቲ ርክባት ቀጻሊ ኣብ ቦታኡ እኳ እንተሎ፡ ብኸምቲ እተሓንጸጸ ብግብጹ ይኸይድ ኣሎ ኢሊ ግና ኣይግምትን። ብእተፈላለየ ምክንያታት ብዝሒ ናይ ስራሕ ድዩ፡ ምንቅስቃሳት ናይ ሰባት ድዩ፡ መገሻታት ድዩ ሓደ ሓደ ምስንኻላት ክህሉ ይክእልዮ። እቲ ዓውደ-ዘተ ግን ኣገዳሲዮ። ከምኡ ዓውደ ዘተታት ብቐጻሊ ክንገብር ኣዝዩ ኣገዳሲዮ። ክቕጽልዮ ድማዝብል ግምት እዩ እውን ዘሎና።

*** ምስ ጁቡቲ፡ ኡጋንዳ፡ ኬንያ፡ ኢጋድ፡ ሕብረት ኣፍሪቃ፡ ውድብ ሕቡራት ሃገራት፡ ኣሜሪካ ኣብዚ እዋንዚ ሕርፍፍ ዝበለ ዝምድናዮ ጸኒሑና። እንታይ እዩ እቲ ጠንቂ?**

- እታ ቀንዲ ጸገም እታ ናይ ሶማሊ እያ። ከምቲ ኣቐዲመ ዝዛረቦ ዝነበርኩ። ኢጋድ ክንዲ መፍትሒ ሽግር ዝኸውን ኣካል ናይቲ ሽግር ኮይኑ። ኣብ ሶማሊ ኢጋድ ክብል እንከለኹ ድማ ብፍላይ ኢትዮጵያን ኬንያን ኡጋንዳን ብዝያዳ ዝምልከት እዩ። ድሕሪኡ ትስራዕ ጀቡቲ። እዚኣን እየን ኣብ ሶማሊ ሽግር ዘምጽኦ ዘለዎ። እዚኣን እየን ኢድ ዘለወን። ብእተፈላለየ መልክዓት፡ ኤርትራ ድማ ነቲ ምትእትታው ስለ ዘይትድግፎ እዩ እቲ ተጻራርነት ዝመጽእ ዘሎ። ናይ ኣሜሪካ እውን ልክዕ ከምኡ። 1992 ኣብ ሶማሊ ኢድም ከእትዉ እንከለዉ ኣነ እዝከረኒ፡ ነቶም ሓለፍቶም ብወግዒ ተነገሩ። እዚ ትገብርዎ ዘለኹም ግጉይ እዩ። ኣሜሪካ ኣብ ታኼላ ክትኣቱ እያ። ኣብ ዓዘቕቲ ክትኣቱያ። ኣብ መወዳእታ ለውጢ ክተምጽእ ኣይኮነትን ንብል ኔርና። ምስማዕ ኣብዮም። ኣብ መወዳእታ ግን ተገዲዶም ካብ ሶማሊ ክወጹ ክኢሎም። እንህልካ ሕጂ እውን ተደጊሙ ብተዘዋወሪ፡ ብኸዳሚኦም ብወያነ ኣቢሎም ኣብ ሶማሊ ዕግርግር ተፈጢሩ ኣሎ። ስለዚ ሓደ ካብቲ ዘየረዳድኣና ጉዳይ እዩ። ካልእ እውን ጉዳያት ክህሉ ይክእል እዩ። ብእተፈላለየ፡ ቁጠባዊ ክኸውን ይክእል፡ ፖለቲካዊ ክኸውን ይክእል። ግን እቲ ሽግር ብዝዛእ ርእሱ ናታቶም ምትእትታው ኣብዚ ከባቢ ዘምጽኦ ዘሎዮ። ብምትእትታው ሓይሎም ከረጋግጹ፡ ዝበልናኩም ግበሩ። እንተ ዘይገበርኩም ከምዚኣ ከነርእየኩም ኢና ወይለኹም እናበልካ ዝግበር ዕንደራ ምሳና ኣይከይድን እዩ። እዚ ከምዚ ዓይነት ፖለቲካ ምሳና ኣይከይድን እዩ። ካብ

ከምዘ እተላዕለ እዩ፡ እቲ ምፍሕፋሕ ዘሎ፡ እዚ እውን እንተዘይተላዕሎ፡ እቲ ጠንቂ ናይ ከምዘ ዓይነት ምፍሕፋሕ እንተ ዘይተፈቀደ፡ እቲ ሽግር ቀጻሊ'ዩ በሃላይ እዩ ኣነ፡ ከዕርፍ ኣይክእልንዩ።

*** ናጻ ፖለቲካዊ መስመር ምኽታልና ከመይ እዩ ዝረከ?**

- እዞም ኣቐዲምካ ዝጠቐስካዮም ሃገራትን ዉድባትን ናጻ መስመር ክህልወና ኣይደልዩንዮም። እታ ሽግር እዚአ'ያ። ናጻ ኮይንና ብኢድና ከይንሰርሕ፡ ናጻ ኮይንና ድላይና ከይንገብር፡ ዓመምቲ መደባትና ከይንኸውን፡ ናትና መደባት ንኸይነተግብር፡ ጽቡቕ ኣብነት ንኸይንኸውን ምእንቲ ብዙሕ'ዩ ዝሰራሕ።

*** ዝምድናታት ኤርትራን ኢትዮጵያን ብኸመይ እዩ ናብ ንቡር ክምለስ?**

- እቲ ሽግር ናትና ኣይኮነን፡ ናይ ኢትዮጵያ እዩ። ንሕና ንብሎ ዘለና እቲ ፍርዲ... እቲ ብይን ተዋሂቡ እዩ። ነተግብር ኢና ንብል ዘሎና፡ ዝምድናታት ህዝብታት ኤርትራን ኢትዮጵያን ብጽቡቕ ክቕጽል እንተደኣ ኾይኑ፡ እቲ ኣብ ሞንጎና ዘሎ ጸገም ክፍታሕ ኣለዎ። ኣብ ኣፈታትሑ ድማ እቲ ኣብ ፍርዲ ዘሎ ክትግበር ክኸእል ኣለዎ። እዚአ እያ እታ ፍታሕ። እዚአ መዓሰ'ያ ክትመጽእ ምናልባት ምስ ህላወ ናይ ወያነ እያ ክትመጽእ። ንሕና ወዲእና ኢና። ንሕና ዕዮ ዝገና ሰሪሕና ኢና፡ ዕዮ ዝገ ናይ ወያነ እዩ ተሪፉ ዘሎ። ወያኔ እንተደኣ ናይ ብሓቂ ሓላዩ ናይ ህዝቢ ኢትዮጵያ ኮይኑ፡ ነዚ ክተግብር ክኸእል ኣለዎ። ድሕሪኡ ኸኣ'ዩ ጽቡቕ ዝምድና ከመጽእ ዝኸእል።

*** ኣብዚ እዋሃዚ ሓድነትና ከመይ ኣሎ? ንምሕያሉኸ እንታይ ክግበር ኣለዎ?**

- እቲ ዝድለ ዘሎ ሕቶ ሃገራዊ ሓድነት'ዩ፡ ምስ ሕቶ ሃገራዊ ድሕነት ስለ ዝተሓሓዘ። ስለዚ ሓድነትና ኣረጋገጽና ኢና። ዝተፈላለዩ ናይ ደገ ተጻባእትን ሃሱሳትን ሓድነትና ንምዝራግ ዘይተኣደነ ሽርሒታት ይፍትኑዮም። እንተኾነ፡ ሓድነት ህዝቢ ኤርትራ ተነቓኒቕ ኣይፈልጥን። ብመሳርሒ ናይ ወያኔን ናይ ደገ ሓይልታትን ኣብ ደገ ሰፊሩ ንዘሎ ህዝቢ ኤርትራ ሓድነቱ ንምትንካፍ ብቐበላ፡ ብኣውራጃ፡ ብሃይማኖት፡ ብኸበሳ መታሕት ብገለ እናበልካ ክሰራሕ ይፍተንዮ። እዚ ኹሉ ግን መሳርሒ ናይ ወያኔን መሳርሒ ናይ ገለ ናይ ደገ ሓይልታትን እዩ። ናብይ ንምብጻሕ'ዩ፡ ነቲ ሃገራዊ ሓድነትና፡ ሃገራዊ ድሕነትና ንምትንካፍ እዩ። ሓድነትና ከነትርር እንተ ደኣ ኩንና፡ ቁጠባዊ፡ ፖለቲካዊ፡ ልምዓታዊ መደባትና ክነሕይል ኣሎና። ነዚ ኣሕይልና ድማ ክንሰጉም ኣለና። ኩሉ ሃብትን ዓቕምን ናይ ኤርትራ ንኤርትራውያን ክኸውን እንተ ደኣ ኮይኑ፡ ኩሉ ክሰርሕ ኣለዎ። ብስራሕ'ዩ ክረጋገጽ ዘለዎ።

*** ህዝባዊ ግንባር ተካእቲ ኣብ ምፍራይ ከመይ ክሰርሕ ጸኒሑ?**

- እዚ ሕጂ ኣብ መንእሰያት ዝግበር ዘሎ ወፍሪ መተካእታ እኳ'ዩ። እዚ ኩሉ ኣብ ዋርሳይ ይከኣሎ፡ ኣብ ደገ ዝግበር ዘሎ ናይ መንእሰያት ምንቕስቓስ ንገዛእ ርእሱ ምውራሰ'ዩ። ንሕና ሎሚ ኣሎና ጽባሕ የሎናን፡ ሓጻር ግዜ'ያ። መንእሰያት ግን ካብ ናትና ዝነውሐ ግዜ ኣለዎም። መተካእታ ናይ ህ.ግ፡ ትማሊ ነይሩ፡ ሎሚ ኣሎ፡ ጽባሕ ክህሉ'ዩ፡ ንዘልኣለምውን ክቕጽል'ዩ ዝብል እምነት ኣለኒ።

*** ኣብ ሰውራ ኤርትራ፡ እቲ ናይ ሽቡ መንእሰያዊ ሓሳብ'ዩ ሃገር ኣምጺኡ። ብኢኡ መንጽር፡ ሓሳባት ናይዚ ናይ ሕጂ መንእሰይክ ግቡእ ኣቓልቦ ዝወሃቦ ዘሎዶ መስለካ?**

- ርእይቶኡ ክሰማዕ፡ ኣበርክቶኡ ክምስገን፡ ናቱ ድኻም ክፍለጥ፡ ክነቕፍን ክንቀፍን፡ ክሕተትን ክሓተትን እንተደኣ ኾይኑ፡ ሰፊሕ ናይ ምምይያጥ ባይታ ክፍጠረሉ ክኸእል ኣለዎ።

*** መንዩ ነቲ ባይታ ክፈጥር?**

- መንግስትን ግንባርን ህዝብንዮም ዝፈጥርዎ። ባዕሉ እቲ መንእሰይ ከኣ ኣብ ምፍጣሩ እቲ ዲናሞ ክኸውን ኣለዎ።

*** ፖለቲካዊ ኩነታት ኣብ ቁጠባ ሓንቲ ሃገር ክሳዕ ክንደይ እዩ ዝጸልዎ?**

- ቁጠባ መሰረታዊ እዩ ዝብሎ ኣነ። ፖለቲካ ንበይኑ እዩ፡ ቁጠባ ንበይኑ እዩ ዝብሎ ሰባት ኣለዉ። ኣነ ግን ከምኡ እዩ ዝብል መረዳእታ ወይ እምነት የብለይን። ፖለቲካ ቁጠባ እዩ፡ ቁጠባ ድማ ፖለቲካ'ዩ ኢሊ እዩ ዝኣምን። ፖለቲካዊ ሓይሊ እንተዘይብልካ ቁጠባዊ ሓይሊ የብልካን። ናይ ግድን ብፖለቲካ ሓይል ክትኸውን እንተደኣ ኮይንካ ሓይል ቁጠባ ክህልወካ ኣለዎ። ሓይል ቁጠባ እንተ ዘይብልካ ክትዛረብ ትኸእል ኢኻ። ክትልፍልፍ ትኸእል ኢኻ ለውጢ ከተምጽእ

ግን አይትክክልን ኢኻ። እቲ ቁጠባ ናትካ እንተ ደኣ ፖለቲካዊ “ኦሪገናሊዝም” ዘይብሉ ኣይሰርሕን እዩ። እቲ ፖለቲካ ናትካ ቁጠባዊ ሓይሊ እንተ ዘይብሉ፡ ነቲ ቁጠባዊ ሓይሊ ክትምስርት እንተ ዘይክኢልካ፡ እቲ ናትካ ፖለቲካ ቁም- ነገር የብሉን። እዚኣ እያ እታ ፎርሙላ ኢልና ክንወስዳ ንክክል።

*** ብመንጽር እዚኽ ንሕና ኣብ ቁጠባዊ መዳይ ከመይ ኣሎና?**

- ጸቡቕ ኣሎና። ኣብ ጸቡቕ ደረጃ ኢና ዘሎና። ኣብ ሓጺር እዋን ድማ ምናልባት ሕጂ ኣብቲ ዝርዝር ክኣቱ ኣይደልን እዩ። ግን ኣብ ሓጺር እዋንዮ ዝብለካ፡ ንሕና ንነብስና ጥራይ ዘይኮነ ንክልኣት ክንዕንግል እንክክል ሃገርን ህዝብን ኢና በሃላይ እዩ። ኣብ ሓጺር እዋን።

*** ብዛዕባ ምድንጓይ ጉባኤ ህዝባዊ ግንባር ኣመልኪትካ'ውን ገለ ሙብርሂ እንተትህበና**

- ጉባኤታት ህዝባዊ ግንባር ሙብዛሕትኡ እዋን ግዜ ይወስድ እዩ። ክልተ ወይ ሰለስተ ዓመታት ይብሃል፡ ዓሰርተ ዓመት ይወስድ። ንኣብነት ቀዳማይ ጉባኤ፡ ካልኣይ ጉባኤ ዓሰርተ ሓደ ዓመታት ተመሓላሊፉ። 3ይ ጉባኤ እውን ከምኡ፡ ብ1994 ተኸይዱ፡ ኣብ ሰለስተ ዓመት ክካየድ ኔርዎ፡ ኣይተኸየደን። ኣብ 2010 ኣሎና ሕጂ 16 ዓመታት ሓሊፉ ኣሎ። ምስ'ዚ ክገልጽ ዝጸናሕኩ ግን ክንድ'ቲ ዘዛርብ ኣይኮነን በሃላይ እዩ። ልዕሊኡ ዝግጠና መደባት ስለዝጸንኣና እዩ እቲ ምክንያት። ኣብ ምንታይ ኔርና እዘን ዝሓለፉ ዓመታት ኩልና ንፈልጦ ጉዳይ እዩ፡ ህላወና ንዝላ ርእሱ ኣብ ሓደጋ እዩ ኔሩ። ነዚ ህላወ እዚ ንምርግጋጽ ንኹሉ ነገራት ኣወንዚፍና ኢና ንክይድ ኔርና። እቲ ቐዳማዊት ንዓና ዝግጠና፡ ሃገር ትሃሉ-ዶ ኣይትሃሉ? ሃገር ክትህሉ እንተ ደኣ ኮይና ገጥ ኢልና ክንሰርሕ ክንክክል ኔሩና። ገጥ ኢልና ከኣ ክንቃወምን ገጥ ኢልና ድማ መደባትና ክነተግብርን፡ ቁጠባዊ መደባትና፡ ፖለቲካዊ መደባትና፡ ድሕነታዊ መደባትና ክነተግብር ክንክክል ኣሎና። ካልእ ድሕነታዊ ዝመጽእ ባሃላይ እዩ። ስለዚ ዘህወኽ የብልናን። ኣብ ዝጠዓመና እዋን ጉባኤና ክንገብር ንክክል ኢና፡ ሽግር የብልናን።

*** መንእሰያት ናይ'ዚ ወለዶ ፖለቲካዊ ተሳትፍኦምን ተገዳስነቶምን ከመይ ትርእዮ? መንእሰይ እንተ ትህሉ ከመይ ዓይነት መንእሰይ ምኹንኩ ኢልካ ትሓሰብ?**

- ከምቲ መጀመርታ ዝበልኩኻ፡ ንነብሰይ ዋላ ሕጂ ንእሽቶይ ኣይኹን፡ መንእሰይ እየ ዝቐጽራ። ኣተሓሳስባይ፡ ዝምድናይ ከም መንእሰይ እየ ዘለኹ ክብል እክክልየ። ኣብ'ዚ እዋንዚ ዘለዉ መንእሰያት፡ ኣብ'ቲ ኣነ ወዲ 17-18 ወይ 19 ዝነበርኩሉ ናይ ቃልሲ ግዜ ከምኡ ዓይነት ሓይሊ ክህልዎም እምነ። ከምቲ ኣቐዲመ ዝነገርኩኻ ኣብ ስዑዲያ እነብር ነይረ። ምሳይ ዝመሃሩ ዝነበሩ ካልእ'ዮም ኮይኖም ዘለዉ። እቲ ዓቢ ጉዳይ ናተይ ግን ብዛዕባ ሃገር ስለ ዝነበረ፡ ኣብ ጉዳይ ሃገር ኣትየ። ሕጂ'ውን እዞም ናይ ሕጂ መንእሰያት ኩሉ ገዲፍኩም ኣብ ጉዳይ ሃገር ጥራይ ኣብ ፖለቲካ ናይ ሃገር ጥራይ እተወ ዝብል ርእይቶ የብለይን። እቲ ናይ ሃገር ኣብ ቦታኡ ይሃሉ፡ እቲ ናይ ወልቄም ድማ ኣብ ቦታኡ ይሃሉ። ክልቲኡ ኣዛሚዶም ከዛንቐዎ ክክክሉ ኣለዎም በሃላይ እዩ። ጉዳይ ሂወቶም ክገብሩ ኣለዎም። ነብሶም እንተደኣ ብፍልጠትን ሞያን ሃኒጸም፡ ነብሶም እንተ ደኣ ኣልዒሎም ሃገር ኣልዒሎም ማለትዮ። ነብሶም እንተ ዘየልዒሎም ሃገር ኣየልዒሉን ማለትዮ። ስለዚ ሃገር ክትምዕብል እንተ ደኣ ደልዮም ነብሶም ከምዕብሉ ኣለዎም። ከመሃሩ፡ ሰብ ክኾኑ፡ ናይ ሰብ ኣተሓሳስባ ክህልዎም፡ ሃገርን ማሕበረ-ሰብን ምእንቲ ክህሉ መጀመርታ ነብሶም ከምዕብሉ ኣለዎም። ስለ'ዚ ኣነ እዚኣ እምነየሎም። መንእሰያት ጸቡቕ ክኾኑ፡ ኣብ ጸቡቕ ክኹዱ ብስምዒት ካብ ዝግበር ነገራት ክውገዱ፡ ውድዓውያን ክኾኑ፡ ዘሎ ክትንትኑ ክክክሉ ኣለዎም። ዝሰምዕዎ ኩሉ ሓቂ ከም ዘይኮነ፡ ዝሰምዖ ነገር ድማ ክትንትንዎ ክክክሉ ከም ዘለዎም ክስተውዕሉ ይግባእ። ስለዚ ንመንእሰይ ከምዚ ዓይነት ምክራ'የ ክህቦ ዝደሊ።

*** ኣብ እዋን ንእስነትካ ምስ ኩሉ ምቕቑ ናብራ ወጻኢ ሓዲግካ ናብ ሜዳ ምስላፍካ፡ ምስ'ቲ ገለ መማህርትኻ ዝነበሩ በጺሖም ዘለዉ ደረጃ ክተነጻጽሮ እንክለኻ እንታይ ይስመዓካ?**

- ኣብ'ዚ ምህላወይ ናይ ብሓቂ የሓገሰኒዮ። ኣብ ቃልሲ ኤርትራ ግቡኣይ ምፍጻመይ፡ ገና'ውን ኣብ ምፍጻም ምህላወይ ኣዝየ ዕድለኛ'የ። ብገንዘብ ድዩ ብዋጋ ድዩ ብትምህርቲ ድዩ ዝርከብ ኣይኮነን። ኣብ ህዝባዊ ግንባር ምስላፊይውን ናይ ብሓቂ ዕድለኛ'የ። ኣብ ካልእ ተሰሊፊ ነይረ እተዘኸውን፡ ከምዚ ኣይምሃለኹን፡ ከምዚ ኣይምኸበርኩን ነይረ።

*** ምስ'ቶም ሕጂ ኣብ ወጻኢ ክነበሩ ዝሃርፉ ገለ መንእሰያት ብምትእስሳርክ እንታይ ትብለና?**

- ዘይናትካ ኣይናትካንዮ፡ ዘይዓድኻ ኣይዓድኻንዮ፡ መንእሰያት ነዚ ብግቡእ ክርድእዎ ኣገዳሲ'ዮ፡ ክብረት ኣብ ዓድኻ ጥራይ እዩ ዝርከብ፡ ኣብ ሂወት እቲ ዘዕግብ ንሃገርካን ህዝብኻን ኣበርክቶ ምግባር ደገምበር ንወልቅኻ ኣይኮነን፡ ንወልቅኻ ጥራይ ምስራሕ ዕግበት የብሉን ትርጉምውን የብሉን፡ ኣብ ወጻኢ፡ ዋላውን ኩሉ ዓቕምታት ይሃልወካ ከምቶም ደቂ ዓዲ ክብረትን ዕግበትን ክትረክብ ኣይትኽእልን ኢኻ፡ ወዲ ዓዲ ክትከውን ክትከብር እንተኾንካ ኣብ ዓድኻ፡ ኣብቲ መዳሕንትኻ ዝተቐብረሉ ጥራይ'ዮ፡ እዚ'ዮ እቲ ፍልልይ፡

*** መንእሰያት ክወርሱ ከም ዘለዎም ብተደጋጋሚ ይዝረቡ'ዮ፡ እንታይ'ዮ እቲ ክውርስዎ ዝድለ ዘሎ፡ ኣበዮናይ ደረጃ ምስ በጽሑ ኢና'ኹ ወሪሶም ኢልና ክንዛረብ ኣንኽእል?**

- እቲ ጸጽቡቕ ናይ ቅድሚያ ምዃን ወለዶታት ክወርሱ ሓሕማቕ ድማ ክኣልዩዎ ኣለዎም፡ ሕማቕ ኣይነበረናን ማለት ኣይኮነን፡ ሕማቕ ነይሩና'ዮ፡ ጽቡቕ ነይሩና'ዮ፡ እቲ ጸጽቡቕ ናህና ይውረሱ፡ እቲ ጸጽቡቕ ጠመተ ናህና ይውረስዎ፡ እቲ ሓሕማቕ ጠመተ ናህና የልግስዎ፡ እቲ ሓሕማቕ ተግባራት ናህና ዋላውን ከይተረድኣና ንገብር ዝነበርና ከምቲ ኣቐዲመ ክገልጸልካ ዝጸናሕኩ፡ ከይተረድኣካ ትገብር ጌጋታት እኮ ኣሎ፡ ንሕና ዝገበርናዮ ጌጋታት ክደግሙ ክኽእሉ የብሎምን፡

*** ህዝባዊ ግንባር ኣብ እዋን ቃልሲ ኣብ መንእሰያት ብዝገበሮ ሓያል ጎስጓስ፡ ኣዝዩ ብሉጽ ክብርታት ዝውንኑ ተባባትን ንቐሓትን መንእሰያት ፈጠሩ እዮ፡ በዚ መንጽርዚ ክረክ እንከሎ ድሕሪ ናጽነት ነዚ ክብርታትዚ ንምውራሰ ክሳዕ ክንደይ ተሰሪሑ ትብል?**

- ዝኣክል ስራሕ ሰሪሕናን ንሰርሕ ኣሎናን እዩ ዝብል ኣነ ብፍላይ ኣብ መንእሰይ፡ እዚ ሕጂ ኣብ'ዚ ሃገር ዘሎ እንተራኢናዮ እቲ መንእሰይ ንዝላእ ርእሱ ኣብ መደባት ዋርሳይ ይከኣሎ ምስታፉ ሓደ ዓቢ ጉዳይ እዮ፡ ቀሊል ኣይኮነን ምስ ሃገራዊ ክብራ፡ ምስ ሃገራዊ መንነት፡ ምስ ሃገራዊ ድሕነት ዝተኣሳሰር መደባት'ዮ፡ ስለዚ ኣዝዩ ብሉጽ'ዮ፡ ኣብ ደገ እንተ ረኣናውን፡ ንኣብነት መንእሰያት ካብ ዝተፈለለዩ ቦታታት ካብ ዝተፈለለዩ ቀጻላታት ናይ'ቲ ሕብረተሰብ ኣብ ሓደ ኣኪብካ ኣብ ሓደ ፖለቲካዊ መስመር ኣእቲኻ ክሰርሑ ምግባር፡ እዚ ቀሊል ነገር ኣይኮነን፡ ኣብ'ዚ ጽቡቕ ኬድና ኢና፡ ንርእሱ እዚ ዝካየድ ዘሎ ሃገራዊ ፌስቲቫል መንእሰያትውን መርኣዮ ናቱ'ዮ፡ ካልእውን ብዙሕ ክጥቀስ ይከኣል'ዮ፡ ግን እኹል ድዩ ንዝብል ሕቶ ኢና ክንምልስ ዘሎና፡ ገና እኹል ኣይኮነን፡ መስርሕ'ዮ፡ ገና ካብ'ዚ ንገብር ዘለና ብዝተገጸጸል ክንገብር ኣለና በሃላይ እዮ፡

*** ኣብ'ዚ ግዜ'ዚ ካብ ህዝባዊ ግንባር ዝሃሰሱ ክብርታት ክምለሱ ዘለዎም ኣለውዶ?**

- ብርግጽ ኣለዉ፡ ዝሃሰሱ ኣለዉ፡ ቅድሚ ሕጂ ህዝባዊ ግንባር ብነቕፌታን ርእሰ-ነቕፌታን እዩ ዝፍለጥ፡ ንኣብነት እዚ ክብሪ'ዚ ሕጂ ኣሎ ድዩ? ኣብ'ዚ እዋን እዚ ከምኡ ነዘውትር ኣለና ዲና? ኣነ ይሓሚ ኣይኮነንን ዘለኹ፡ ነፍሲወከፍና ካባይ ኣትሒዝካ ክሳብ'ቲ ዝተሓተ ሰብ፡ ናይ ብሓቂ እዚ ነቕፌታን ነብሰ ነቕፌታን ምእንቲ ጉዳይና ክንፈትሕ፡ ጉዳይና ከነመሓይሽ፡ ነተግብር ዲና? እዚኣ ነፍሲወከፍ መንእሰይ፡ ነፍሲወከፍ ኣባል ህዝባዊ ግንባር ክሓታ ዘለዎ ጉዳይ እዮ፡ ካልእ ዝሃሰሰውን የሎን ማለት ኣይኮነን ወይ ድማ ዝደብዘዘ፡ ብሩህ ዘይኮነ ጠባያት የሎን ማለት ኣይኮነን፡ ቅድሚ ሕጂ ኣነነት ኣይነበረን፡ ሎሚ ኣነነት ትርኢ፡ ቀደም ንዓይ ዝብል ኣይነበረን፡ ንዓይ ኢልና ኣይንፈልጥን፡ ንዓይ ምባል ነውሪ እዮ፡ ንዓኻ፡ ንዓኺ፡ ንዓኹም ኢኻ ትብል፡ ምናልባት ድማ ንዓና፡ ስለዚ ነብስና ክንሓክሽ ክንክእል ኣለና በሃላይ እዮ ኣነ፡ ካልእውን ክጥቀስ ይከኣል'ዮ፡ ግን ዘይሩ ዘይሩ ኣብ ምንታይ ኢና ክንምልስ ዘለና፡ እንተ ደኣ ናይ ብሓቂ ህዝባዊ ግንባር ኮይንና ክንቅጽል ኩንና፡ ፍልስፍና ናይ ህዝባዊ ግንባር ክንክልሶን ከነሕድሶን ክንክእል ኣሎና፡ ህዝባዊ ግንባር ናይ ቀደም ክንከውን እንተ ደኣ ኩንና፡ እቲ ንገብር ኣብ ጠባያትና፡ ኣብ ኣካይዳና፡ ኣብ ርእይቶና፡ ኣብ ጠመተና ኣብ ዝኾነ ይኹን፡ ሕጂውን ከምቲ ናይ ቀደም ጥራይ ዘይኮነ፡ ክንክልሶ፡ ከነመሓይሽን ከነጸብቕን ክንክእል ኣሎና በሃላይ እዮ፡

*** ንዝምድና ግንባርን ሃማመተኤን ኣመልኪትካውን ገለ መብርሂ ክትህበና?**

- ሃማመተኤ፡ ኣካል ህዝባዊ ግንባር'ዮ፡ ከምቲ መንግስቲ ኤርትራ ናይ ህዝባዊ ግንባር መንግስቲ'ዩ እንብል፡ እቲ ማሕበርን እቲ መንእሰይንውን ናይ ህዝባዊ ግንባር'ዮ፡ ሃማመተኤ ዝበሃል ንበይኑ ጠልጠል ዝብል የለን፡ ሃማደኤ ድዩ ሃኮሰኤ ብምሉኡ እዚ ኹሉ መቐጸልታ ዘይኮነስ ኣካል ናይ ህዝባዊ ግንባር እዮ፡ መንእሰይ ኣባል ሃማመተኤ እንተደኣ ኾይኑ፡ ናይ ህዝባዊ ግንባር ምኃን ክርዳእ ይግብኡ፡ ኣይፋለይን ናይ ካልእ'ዮ ዝብል እንተደኣ ኾይኑ ናትና መንእሰይ ኣይኮነን ማለት'ዮ፡ ናህና መንእሰይ ዝበሃል ናይ ህዝባዊ ግንባር ማለት'ዮ፡ ህዝባዊ ግንባርን እዚ ማሕበርን ድማ

ተነጻጻሪዎች ዝቅጁ አይኮኑን። ሐቂዩ ህዝባዊ ግንባር ንመደባት መንገድያት 'ዲክተይት' አይኮነን ዝገብር። ኣብ'ቲ መደባት ምትግባር ግን ይሕግዘዮ። ብዘተፈላለየ መገድታት እተን መደባት ክዕወታ፡ እተን መደባት ኣብ ግብረ ክውዕላ ንመንገድያት ዝምልከት ጉዳይት ሓደ ካብ'ቲ ብህዝባዊ ግንባር ዝድፈኡን ዝሰረሓሉን ጉዳይ እዩ ኢሊ ክዛረብ እኽእል።

*** ምስ'ዚ ኣተሓሳሲርካ ኣተኩሮን ሓላፍነትን ሃማመተኤ ኣብ ምኽሰኳስ መንገድያት ከመይ ክኸውን ኣለዎ ትብል?**

- ተራ ናይ መንገድያት ውሑድ አይኮነን። መንገድያ ዲናም እዩ። ዲናም ስለዝኾነ ኣብ ኩሉ መደባት ክሳተፍን ከበርክትን ናቱ ተራ ምዃኑ ክፈልጥ ክኽእል ኣለዎ። ኣብ ዝኾነ ኣብ ፖለቲካ፡ ኣብ ቁጠባ፡ ኣብ ትምህርቲ፡ ኣብ ቴክኖሎጂ፡ ኣብ ሳይንስ ናቱ ተራ ክህልዎ ክኽእል ኣለዎ። ስለ'ዚ ዲናም ስለዝኾነ ክንቀሳቐስ ክኽእል ኣለዎ። እዚ እንተዘይገይሩ ልሙስ መንገድያዮ። ልሙስ መንገድያ ከኣ ከድልየና አይኮነን።

*** 4ይ ሃገራዊ ፌስቲቫል መንገድያት 'መንገድያ ቀላሲ መጻኢ' ኣብ ትሕቲ ዝብል ቴማ ኣብ ሳዋ ክቃናዕ ዘድሊ ምድላዎት ይግባር ኣሎ። መንገድያ ቀላሲን ኣማእዞንን ናይ'ዛ ሃገር ንክኸውን እንታይ'ዩ እቲ ካብኡ ዝሕተት?**

- እዚ ኹሉ ኣቐዲምና ክንዛረብሉ ዝጸናሕናዮ ዝሕተት። እቲ መንገድያ ንባይኑ አይኮነን። እንታይ ከም ዝገብር ከኣ ተነጻጻሪ ኣሎ ኣብ'ዚ እዋን። እዚ 4ይ ሃገራዊ ፌስቲቫል መንገድያት ድማ ነቲ ዝግበር ዘሎ መደባት ክኸልሶን ከማዕብሎን ክኽእል ኣለዎ። መደብ ከውጽእ ክኽእል ኣለዎ። እዚ ናይ መንገድያ ማሕበር ኣካል ህዝባዊ ግንባር ስለዝኾነ፡ ቀጥታ ጸላዊኡውን እቲ ግንባር ስለዝኾነ፡ ህዝባዊ ግንባር እቲ ዝድለ ሓገዝ፡ ምኽሪ፡ ምትብባዕ፡ ኮታ ዝድለ ነገራት እንተሎ ድሕር አይክብልንዮ።

*** ንዝመጽእ 10 ዓመት ንኤርትራ እንታይ ትሓልመላ?**

- ጸጽቡቕ። ጸጽቡቕ ነገር እሓልመላ። ኣብ ውሽጢ'ዚ 10 ዓመት፡ ቅድሚኡውን በሃላይ እየ ኣነ፡ ንሕና ንነብስና ጥራይ ዘይኮነ ንኻልኣት ክንሕግዝ ንኻልኣት ክንዕንግል ከም እንኽእል'የ ዝኣመን። ነዚ ዝብሎ ዘለኹ፡ 10 ዓመት ምጽባይ'ውን ከድልየና አይኮነን። ኣብ ሓጺር እዋን ከነተግብር ክንክእል ኢና።

*** ሓደ ካብ'ቶም ናይ ምጽሓፍ ዓቕሚ ዘለዎም ኢኻ፡ ቅድሚ ሕጂ ዝጸሓፍካዮን ንመጻኢ ብዛዕባ እትጽሕፎን ክተዕልለና**

- ክሳዕ ሕጂ ስለስተ መጻሕፍቲ ጽሑፊ ኣለኹ። “ሕድገት ዘየፍቅድ መሰል”፡ “ኤርትራ፡ መሬታ'ምበር ህዝባ ኣየድልየናን”፡ “ታሪኽ ሰውራ ኤርትራ - ምስጓምን ምንቁልቁልን” ዝብላ እየን። ሕጂ'ውን “ኤርትራ፡ ምድረ-ባሕሪ” እትብል ሓዳስ መጽሓፍ ኣብ ማሕተም ኣላ። ኣብ'ዚ ቀረባ መጻኢ ናብ ኣንብብቲ ክትዘርጋሕዮ።

*** ብዛዕባ'ዛ ሓዳስ መጽሓፍካዶ ተወሳኺ መብርሂ ክትህበና?**

- ፖለቲካዊ መጽሓፍ ኮይና ካብተን ካልኣት ፍልይ ዝበለትዮ። ብድራማዊ መልክዕ ንቐልሲ ህዝቢ ኤርትራ'ያ ትትርኽ። ብዓረብ ድሮ ወጺኦ ኣላ። እታ ናብ ትግርኛ ዝተተርጎመትያ ሕጂ ኣብ ማሕተም ዘላ። እዚኣ ክሳዕ 4ይ ቅጺ ክህልዎ እዩ። ከምዚ መሰልሰል ዓይነት።

*** ካልእከ?**

- “ኤርትራን ዝምድና ሃገራት ኣዕራብን” እትብል መጽሓፍ'ውን ኣብ መደብ ኣላ።

*** ዲያሪ ወይ መዝገብ ዕለታዊ ንጥፈት ትሕዝዶ?**

- እወ እሕዝ እየ። ክሳዕ ሕጂ'ውን እጽሕፍዮ።

*** ካብ ተመኮሮኻ ኣገዳስነት 'ዲያሪ' ከመይ ትገልጽ?**

- ኣዝዩ ኣገዳሲ'ዩ። ዓቢ ሓገዝ ኣለዎ። ኣብ ሂወተይ ንኣብነት ኣብ'ዘን ክልተ መጻሕፍቲ ዝተጠቐምኩሉ ናይ ሰባት አይኮነን። ናተይ ሓሳባት ዝጽሕፎ ዝነበርኩ፡ ናተይ ዝዕዘበ ዝነበርኩ ካብኡ ዝወጸዮ። ማለትሲ ኣብ ሓቅነት ዝተመርኮሰዮ። ልብወለድ ወይ ድማ ንምዝንጋዕ ተባሂሉ ዝተጻሕፈ አይኮነን። ዲያሪ እንተ ደኣ ሃልዩካ ኣብ'ቲ ሓቂ ኢኻ

ትምርኮስ። ንኡብነት እዛ ሎሚ ንገብራ ዘለና ቃለ-መሕትት ሓንቲ ዓባይ ዲያሪያ። እዚኡ ሎሚ መዝጊብካያ ድሕሪ 10 ዓመት ተመሊሰካ ከትርእያ እንከለኻ ታሪኽያ። እዚኹ 'ቲ ሓቂ።

*** አካላዊ ምንቅስቃስ ትገብርዶ?**

- እው። ኣብ መዓልቲ ብውሑዱ ብመደብ ከሳብ 40 ደቓይቕ ኣብ ገማግም ባሕሪ እግሪ ጉዕዞ እገብርየ። ካብኡ ንላዕሊ ከገብር ዕድል እንተ ረኺብ'ውን ኣየጸግመንንየ። ስርሐይ እናካየድኩ፡ ካልእ መደባይ እናሰላሰልኩ ንኣካላተይ ብስፖርት ካብ ምንቅስቃስ ዓዲ ኣይውዕልንየ። ነዛ ሃገር ሰራሕናላ ኢና፡ ብድሕሪ ሕጂ እውን ቢታ ዘላትና ከሳብ ዘለና ከንሰርሕ ኢና። እዚ ናተይ መብጽዓ እዩ፡ ሓድሽ ነገር'ውን ኣይኮነን።

*** ኣብ ትርፌ ግዜኻ ማለት ካብ ስራሕ ወጻኢ እንታይ ኢኻ ትሰርሕ?**

- ኣብ መዓልቲ ሓሙሽተ ሸዱሽተ ሰዓት እተፈላለዩ መጻሕፍትን ጋዜጣታትን ካልእን እንብብ። ዌብሳይታት ከፊተ እርኢ። ካብቶም ቀንዲ ተሽታተልቲ ኤሪቴቪ'ውን እየ። ቀጻሊ እየ ዝርኢ። ስለ'ዚ እቲ ናይ ትርፌ ግዜይ ብኸምዚ'የ ዝመቐቐሎ።

*** ከመይ ዓይነት ጽሑፋት ኢኻ ተንብብ?**

- ነቲ ናይ ቀደም ጽሑፋት ብተገዳስነት'የ ዘንብብ። ብፍላይ ዝኣትና ዝጽሕፍዎ ዝነበሩ ጸብጻባት፡ ምምሕዳራት ናይ ኣሜሪካን እንግሊዝን ዝጽሕፍዎ ዝነበሩ ጸብጻባት ከሳዕ ከንደይ ኣብ ልዕሊ'ዚ ህዝቢ፡ ኣብ ልዕሊ'ዛ ሃገር ግፍዒ ይፍጽሙ ነይሮም ብጭቡጥ ስለዘርኢ የንብብ። ኣብ ግዜ ስርዓት ሃይለስላሴን ደርግን ኣብ ልዕሊ ኤርትራውያን ዝፍጸም ዝነበረ ግፍዕታት ዝሓዘ ዝርዝር ጸብጻባት'ውን ኣሎ። ንዕኡ ርኢኻ፡ ካብ ታሪኽና ዋላ ከንዲ ፍረ ጣፍ'ውን ኣየልዓልናሉን በሃላይ እየ ኣነ። እዚ ድማ ሓያል ጻዕሪ ናይ'ዚ ሕጂ ወለዶ መንእሰያት ዝሓትትዮ። መንእሰያት ብታሪኽም ክግደሱ ኣለዎም። ታሪኽም ከፈልጡ እንተኾይዮም ድማ፡ ጸላእቶም ብዛዕብኦም፡ ብዛዕባ ኣቦታቶም፡ ብዛዕባ ኣያታቶም፡ ብዛዕባ ኤርትራ ሃገሮም፡ እንታይ ይሓሰቡ ኔሮም ከፈልጡ ኣገዳሲዮ። ጸላእቲ ኤርትራ ከመይ ኔሮም'ዮም ንኤርትራውያን ከመቐቐልዎም ዝጽዕሩ ኔሮም፡ እንታይ ዓይነት ንመደባት'የም ዘውጽኡ ኔሮም ኩሉ ጸብጻባት ስለዘሎ ነዚ ከንብብዎ፡ ከርድእዎ፡ ከስተማቕርዎ፡ ከወሃህድዎን ከጽሕፍዎን ኣለዎም።

*** ታሪኽ ብኸምቲ ዝድለ ንምስናዱ ብፍሉይ እንታይ ክግበር ኣለዎ ትብል? ካብ ስራሕቲ ናይ'ቲ ታሪኽ (ካባኻትኩም)'ከ እንታይ'ዩ ክጽበ እዚ ናይ ሕጂ ወለዶ?**

* ኣብ'ቲ መስርሕ እተሳተፉ ሰባት ብብቐሩብ ካብ'ዛ ዓለም እናተፈለዩና እዮም ዝኸዱ ዘለዉ። ንሕና እውን ሰዓብቶም ኢና። ብርግጽ ቀጻሊ ህይወት ዝበሃል የለን። ቀጻሊ ታሪኽ ግን ኣሎ። ነባሪ ታሪኽ ኣሎ። ስለዚ እዚ ብዕቲብን ብተገዳስነትን ከረኣ ዘለዎየ። ጉዳይ ምጽሓፍ ናይ ታሪኽ ብናተይ ወገን ብኸመይ እየ ዝጥምቶ፡ ጉዳይ ሃገራዊ ድሕነት'ዩ። ምስ ሃገራዊ ድሕነትና ዝተሓሳሰረ እዩ። ስለዚ ብዛዕባ ሃገርና ከንፈልጥ፡ ክጸሓፍ እንተደኣ ኮይኑ፡ ክንንብብ ከንክእል ኣለና። ከምቲ ዝበልከዎ እቲ ማተርያል ኣሎ። ንኡብነት ሕጂ ገሊኡ ጸብጻባት ኢትዮጵያውያን ዝጸሓፍዎ ከንብቦ እንከለኹ ወተሃደራት ኢትዮጵያ ንመራሕቶም ኔሮም ዝጽሕፍዎ ዝነበሩ፡ ንሕና ብመገዲ ድምጺ ሓፋሽ ነቃልዎ ዝነበርና፡ ንኡብነት ንሕና 80 ሰባት ሞይቶም ንብል እንተ ኔርና፡ ኣብ'ቲ ጸብጻባም ዝያዳ ኮይኑ ይጸንፋካ። ንሕና ብገምጋም ኢና ንኸዶ ኔርና። ብዝተሓተ ገምጋምና ኢና ኸኣ ንገልጽ ኔርና። ሕጂ ነዚ ታሪኽ ተመሊሰካ ከትርእዮ እንከለኻ፡ ከተጽንዖ እንከለኻ ብተን እተፈላለዩ ዶኩሜንታት ክትቀልዕ ምስ 'ትጅምር ከሳብ ከንደይ ንሕና ግምታትና ትሓት ከም ዝነበረ እዩ ዘርኢ። ስለዚ ቀሊል ታሪኽ ኣይኮነን ተሰሪሑ። መዳርግቲ ዘይብሉ ጅግንነታዊ ታሪኽ'ዩ ተሰሪሑ። እዚ ጅግንነታዊ ታሪኽ እዚ ከንጸባረቕ ክኸእል ኣለዎ በሃላይ እየ። ከመይ ኔሩ ይንጸባረቕ ናይ ኩላትና ግደ እዩ ዝኸውን። ናተይ ናትኩም ናይቶም ካልኣት ግደ ስለ ዝኸነ፡ ብዕቲብነት ክንሓሰበሉ ዘለና ጉዳይ እዩ በሃላይ እየ።

*** ግንባርከ ብፍላይ ከም ዋናኡን ፈጻሚኡን?**

- ግንባር መንግስቲ ኢልካ ክትፈልዮ ኣይኸእልን ኢኻ። እቲ መንግስቲ ንባዕሉ ናይ ግንባር'ዩ። እቲ ታሪኽ ታሪኽ ናይ ህዝባዊ ግንባር'ዩ። እቲ ኣባል ናይ ህዝባዊ ግንባር ድማ እቲ ኣብ ግንባርን መንግስቲን ዘሎ'ዩ። ናይ ኩላትና ስለዝኸነ ንኹላትና ዝምልከት'ዩ። ንግንባር ጥራይ ዝምልከት ኣይኮነን።

*** ኣብ መወዳእታ ንመጽሔት መንእሰይ ኣመልኪትካ ክትብሎ እትደሊ፡ ኣብ ትሕዝቶኣን ኣቀራርባኣን...?**

- ኣብ ተክኒክን ኣቀራርባን ካብ ጋዜጣ ትርጉም ትሓይሽያ እዩ ዝብል ብወገነይ፡ ግና ኸኣ ገለ ሕጽረታት ኣለዎ። ኣብ ዕምቆት ናይቲ እተልዕሎ ጉዳይ፡ ካብ'ዚ ዘላቶ ዝያዳ ከነማዕብላን ከነሓይላን ኣለና። እዋናዊ ዜናታት ወይ ሓበሬታታት ከተውጽእ ክትክእል ኣለዎ። መንእሰያት ኣብ ጉዳያቶም ብኸፉት ዝላዘቡላ ክትከውን ኣለዎ። እቲ ዋሕስ ናይ ዝኾነ ነገር መንእሰይ'ዩ፡ እቲ ክጽሕፍ ዝኸእል መንእሰይ'ዩ፡ እቲ ክሓሰብ ዝኸእል መንእሰይ'ዩ፡ እቲ ጽቡቕ ሓሳብ ከምጽእ ዝኸእል መንእሰይ'ዩ፡ እቲ ዝሰርሕ መንእሰይ'ዩ። ከምኡ ስለዝኾነ እዛ መጽሔት ልዕሊ ዝኾነ ኻልእ ክንሰርሓላን ክነመሓይሻን ኣለና። ብፍላይ እቶም ነዚኣ ብመደብ ሒዝኩም ትሰርሑ ዘለኹም ድማ ከይተሃኸኹም፡ ሎሚ እዚ ሰሪሕና ኢልኩም ከይተሃኸኹም ንቐጻሊ ምዕባሌኣ ክሓሰብኩ ኣለኩም። እዚ ናይ ባጀት ሕጽረት ገለ ዝበሃል ኣነ ኣብ ሓንገላይ ኣይኣቱንዮ። ሕጽረት ናይ ባጀት የብልናን። ካብ ዝኾነ ክማላእ ይኸእል'ዩ። ኣይኮነን ነዚኣ ንኻልእ ከማን ባጀት ነውጽእን ንሕግዝን ኣለና።

ንሰለ'ቲ ግሉጽን ምቕሉልን ዕላልካ ደጊምና ነመስግነካ ክቡር ጸሓፊ ህግደፍ ብጻይ ኣልኣሚን መሓመድ ስዒድ

መጽሔት መንእሰይ

መስፍን ገብረሂወት